

תעריכ קיזכות הרבים

בסיעתא דשמיא
גליון פדרס התורה
ראש השנה
תשפ"ז
לשה"ק

מעיינ של חיזוק

סליחות • ראש השנה • בדרכי רבותינו • מעיינ חידעות

אינעם גליון:

מאמר פתיחה	3
סליחות "זכור ברית"	6
מנחה ערב ראש השנה	8
ראש השנה שחל בשבת	10
לשנה טובה	13
אמילת הסימנים	15
תפילה	16
יראתי מתוך שמחתי	19
בדרכי רבותינו	27
מעייני חידעות	30

פרנס הגליון

נתגרב לז'נ

הרה"ק רבינו יואל

בן הרה"ק רבינו חנני' יו"ט

ליפא זצוקללה"ה מסאטמאר

ע"י הרוצה בעילום שמו ה"ו

ולזכות ברכה והצלחה בכל ענינים

ו"ל ע"ר מערכת 'פרדס התורה' לכתבת ועריכת שיעורי מורינו הרב שליט"א

הגליון יצא לאור בהסכמת גדולי
ישראל בארץ הקודש, דיוני העדה
החרדית, וגדולי רבני ארצ"ב
(ההסכמות במיליונים נמנים)
בספר 'מורנו של מעלה'
שיצא לאור ע"י מורנו הרב שליט"א

דו גליונות קטן מינו באקומוני
ביי די פאלגענדיגע לאקאציע:

<u>קריית וואל</u> כתר דזשדעקא 97 Acres Rd. <u>לעיקוואב</u> כתר דזשדעקא 12 America Ave. בדמ"ר סאטמאר 405 Forest Ave. בדמ"ר גמא קלדיענבורג 25 Havens Ave. בדמ"ר בעלזא 44 Grove Springs Ct. טאבס רוזער בדמ"ר קהל בני יששכר 1767 Whitesville Rd. <u>פלשביט</u> MB VINEYARD 3012 AVE J	<u>באר פארק</u> בדמ"ר שומרי שבת 5302 13 Ave. בדמ"ר עת יראים ווען 1350 50 St. בדמ"ר הדת קודש סוואליוע 4801 15 Ave. <u>וויקאמבוס</u> בני ברק למנה לאקער #405 Bedford Cor. Park כתר דזשדעקא 801 Bedford Ave. מאדחת 218 Wallabout St. <u>מאנסי</u> בדמ"ר וועהדל 101 W Maple Ave. שיינערס טול 18 Forshay Rd.
---	---

להעמדות קבלת שיעורי מורנו
הרב שליט"א והגליונות באימייל,
נחן לפנות:

shiurimlishmo@gmail.com

להעמדות קבלת הגליונות לבר
באימייל, נחן לפנות:

pardesgilyones@gmail.com

ראש השנה
תשפ"ז
ג'ליו 45

בראש

ההדרה

שיעורי
הרה"ג רבי ישעיה יהודה
בערקו שליח"א
אב"ד פתח תקוה
מח"ס שו"ת יהודה מחקקי

זכות פטרון השנה נתגבר לעילוי נשמת
אלטע פערל רויזא בת הרה"ח ר' חיים משה ע"ה
נפטרה ו' ניסן תשפ"ז אחר קבלת יסורים כאחיה וכאמנה ובסוף,
הודעה לטובת לוח לכל משפחתה ומכירי • ת.נ.צ.ב.ה.

לשה"ק

מיאמר פתחה

התחזקו! ה'שבעה רועים' מתפללים עמנו!

לביהמ"ד להשתתף בתפלותינו).

הרה"ק הבית אהרן זי"ע כתב כמה פעמים בספרו, כי בשעת 'תקיעת שופר' ממשיכים את האבות הקדושים. דברים אלו צריך לעורר בנו רעדה וגם חזק עצום! חזינו מכאן שאף אם נדמה לאדם שאין במעשיו ובמצותיו ממש, בא ה'בית אהרן' ומגלה מה פועל 'כל יהודי' בשעת תקיעת שופר!

נכנסים אנו לימים המאושרים ביותר בשנה, שעליהם אמרו חז"ל (ראש השנה יח, א): "ד' שו"ה" בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיתוֹ קְרוֹב" (ישעיה נה, ו) - הנביא מבקש מאתנו להתפלל ולדרוש את השם. אלו הם ששת ימי תשובה המתחילים בראש השנה, שבהם לכל בן ישראל יש כח של 'צבור' וכח של 'צדיק הדור', כפי שנתבאר ברמב"ם (הלכות תשובה), ובערוך לנר, ובחתם סופר ועוד, כי לכל אחד ואחד יש כעת כח לקרוע כל גזר דין!

הרה"ק הבעל התניא זי"ע ב'לקוטי תורה' (פרשת כי תבא, נצבים, ובמאמרי ר"ה 'שיר המעלות ממעמקים') מגלה לנו כי בימים אלו משפיעים על כל יהודי התעוררות של תשובה עילאה. היינו כח 'מסירת נפש'

צדיקי עולם - תחשבו כי נכנסים אנו לבית מדרשם של האבות והאמהות בראש השנה! נדע נא כי אין זה חלום, אלא עתידים אנו לארח בימים הנוראים אושפיזין עילאין קדישין היורדים מעולם העליון.

החתם סופר (דרוש י"ב דף ש"ג, וע"ע בדרשות ז"ך אלול דף שס"ז) אומר: "קבלנו" - שקבל מרבوتיו הקדושים, ואולי אף מאליהו הנביא זכור לטוב: "שבראש השנה ויום הכפורים הנשמות הקדושות ונשמות האבות, מצטרפים עמנו בבית הכנסת בתפלתנו".

נכנסים אנו לביהמ"ד ופוגשים בנשמות הצדיקים, נשמות אברהם יצחק ויעקב. התחזק יהודי! התחזק! השבעה רועים נמצאים כאן עמנו!

(ועיין בספר מדבר קדש לחג הסוכות בענין האושפיזין, שהרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע אמר בחינה נוראה: "זה ידוע דעם האבות באו אמהות גם כן באו" - שעם בוא האבות באות גם האמהות. והוא הדין כאן בימי הקדש, באים האבות ואיתם האמהות. ובפרט שבראש השנה נפקדו האמהות, וכן בקריאת התורה קוראים אנו "ה" פקד את שרה", ובהפטרה קוראים בתפלת חנה, לפי שבאותו היום פקד הקדוש ברוך הוא את האמהות הקדושות, ועל כן ודאי באות הן

כניסה לימי הקדש בהתלהבות ובקבלת עול מלכות שמים

בעזרת השם יתברך, הננו נכנסים כעת לימי הקדש של ראש השנה, כי נאמר "כי קדוש היום לאדונינו".

כל לב איש ישראל מלא שמחה, יראה וקבלת עול מלכות שמים עם בוא הימים הללו. מברכים ברכת 'שהחיינו' בהתלהבות עצומה, כפי שכתב החתם סופר זי"ע בדרשותיו כמה פעמים (כ"ה אלול דף שמ"ט, ז"ך אלול דף שס"א, ז"ך אלול דף שס"ו), על אשר ב"ה זכינו לחיות שנה נוספת, אף שיודעים אנו את מצבנו. ועד כדי כך הדברים מגיעים, שמלאכי השרת שואלים מפני מה אין ישראל אומרים 'הלל' בראש השנה!?

בבואנו כעת בשערי ימי הקדש ובהכנסנו לביהמ"ד, טבע האדם לחשוב כל מיני מחשבות ממצבו וכח תפילתו, וצריכין הרבה חיזוק לחזק את עצמו בבטחון שהקב"ה שומע קול תפילתו, וע"ז בא החת"ס וגילה לנו חיזוק נפלא, שעלינו לידע כי אין אנו מתפללים ביחידות, אלא מתפללים אנו עם

שיש לכל יהודי שלא לעבור על ג' עבירות החמורות, וכל עם הארץ מוכן בשמחה למסירת נפש על ג' עבירות אלו.

בימים אלו נשפעת על כל יהודי הרגשת אש קודש של מסירת נפש הנ"ל בכללות על כל התורה והמצוות, דהיינו שבימים הנוראים מר"ה והלאה השפע על כל ישראל אש קודש ללמוד ולהתפלל בלהב שלהבת יומם ולילה, ולקיים המצוות בברק ובחשק, וכנגד מלחמת היצר יורד אש להלחם בגאווה דקדושה בעוז ותעצומות - אש של מסי"נ! ובכל השנה נשפע יראה זו רק ע"י ג' עבירות להזהר ממנו. אבל בימים הנעלים אלו נשפע היראה על כל הקומה ועל כל כללות עבודת האדם.

בחניה זו של בעל התניא הובאה גם בדרשות חתם סופר כמה פעמים, וזל"ק (דרשות שבת שובה דף י"א): **"בראש השנה הקדוש ברוך הוא שולח התעוררות ממעל לכל איש ישראל לשוב אליו"**. אלו ימים שהרבוש"ע פותח בהם את לבנו, ובכל מקום אשר יהיה שם היהודי, אומר החתם סופר, **משפיעים עליו מן השמים התעוררות שישוב בתשובה ויתקרב אל בוראו**.

ומובן הדבר, שבימים נעלים כאלו בקשת כל אדם היא: **"רבונו של עולם! הלאי ואוכל לקחת ימים אלו ולהמשיכם על פני כל השנה כולה!"**

וכן אנו מתפללים אנו בכל יום בפרק "לדוד ה' אורי", ואומרים אנו "אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש, שבתי בבית יהוה כל ימי חיי". אומרים אנו זאת דוקא בימים הללו, לפי שמבקשים אנו מהבורא יתברך שנזכה להוביל עמנו את קדשת הימים האלו לכל ימות השנה.

המעשה הנורא מהרה"ק רבי ר' הערש מרימנוב ז"ע ומסירות נפשו לתפילה

נספר מעשה נורא שיפתח את לבנו להמשיך את ימי הקדש לכל השנה. **הקוויאשד'ער רב זי"ע** ספר מעשה זה, ובשעת ספורו נגרו עיניו פלגי מים. הוא שמע זאת מהרה"ק **מסטרפקוב זי"ע**, ששמע מאביו הרה"ק **משינאווא זי"ע**, אשר שמע זאת מפי קדשו של הרה"ק **רבי ר' הערש מרימנוב זי"ע**.

ידוע היה כי הרה"ק רבי ר' הערש נתייתם בילדותו. אמו היתה אשה יראת שמים, וכיון שרצתה שלא יבטלו הילד מזמנו וילמד אומנות, שלחה אותו ללמוד אצל חייט בעיר כדי שיתלמד במלאכת התפירה.

בכל יום בבוקר, בדרכו מביתו אל בית החייט, עבר דרך ביהמ"ד. יום אחד עבר סמוך לביהמ"ד ושמע קולות תפלה בהתלהבות כזו, בשמחה כזו ובהשתפכות הנפש. הדבר נגע ללבו עד מאד ונכנס פנימה. ראה שם צדיק אחד שבא לעיר עם חסידיו, והיו מתפללים בהתלהבות נוראה. לרבי ר' הערש היתה נשמה כלהבת אש, והחליט בדעתו להשאר שם עד סוף התפלה.

תיכף כאשר נשלמה התפלה, מיהר ורץ אל החייט. כשבא אצלו, שאלו האומן: "מדוע זה אחרת לבוא?" וסח לו הילד כל המאורע, כי נשתהה בביהמ"ד לשמוע קול התפלה. והיה אותו אומן עם הארץ כשל פעם, והזהירו בזה הלשון: "היום אני מוחל לך, אך למחר אל תעשה כן עוד".

והיה ממחרת, שוב עבר הרה"ק רבי ר' הערש ליד הביהמ"ד, וכששמע קול התפילה לא הררה בדבר כלל ונכנס להתפלל שם עד גמריא. ואף שידע כי יקבל 'פסק'

הגון מהאומן, לא היה איכפת לו כלל.

אחר התפילה בא אל האומן. האומן, שכבר ידע סיבת איחורו בפעם השנית, נתן סטירה להרה"ק רבי ר' הערש על לחיו, והזהירו: "למחר, אם תאחר לבוא, לא רק סטירה תקבל, אלא אגרשך מן החנות ולא תוכל לבוא הנה עוד!".

ביום המחרת, הלך הרה"ק רבי הערש ר' לכתחילה לביהמ"ד ולא פנה אל האומן כלל. נכנס לביהמ"ד והתפלל באש להבה עד גמר התפילה. אך אחר התפילה בכה בכי רב.

ניגש אליו אחד החסידים ושאלו: "ילד, למה תבכה?" וסח לו הרה"ק רבי ר' הערש כל המעשה, כי יתום הוא ויש אומן המלמדו אומנות לפרנסה, אך הוא עזב הכל כי כספה וגם כלתה נפשו לשמוע תפלת הרבי עם החסידים. אמר לו החסיד: "בא ונלך אל הרבי".

נכנסו אל הרבי, הוא הרה"ק **רבי משה'לע פשעווארסקער זי"ע**, שהיה במדרגה נוראה וניצוץ מהאלשיך **הקדוש**, כפי שכתב החוזה **מלובלין זי"ע** בהסכמתו לספר **אור פני משה**.

כשנכנס, סיפר לרבי כל המאורע. אמר לו הרה"ק רבי משה'לע: **"בני, לך לבית אמך ואמור לה כי הרבי חפץ לקחתך ולגדלך כבן. אמור לה כי אצל הרבי לא יחסר לך דבר. יש שם בית מדרש וחסידים, וילמדו עמך חומש משניות וגמרא, ויהיה לך די מאכל ומשתה, ועל כן אל תדאג כלל"**.

בא הרה"ק רבי ר' הערש לביתו וסיפר הדברים לאמו. ואמו, שהיתה אשה צדקנית גדולה, נישקהו על מצחו וצוררה לו לחם וכתונת, ואמרה לו: "צאתכם לשלום". ויש לדעת כי בימים ההם היה פירוש הדבר שאפשר

ולא תראהו עוד לעולם. וזו היתה צדקוּתה המופלגת של אם הרה"ק רבי ר' הערש.

וכך נסע הרה"ק רבי ר' הערש עם הרה"ק מפשעווארסק, ונשאר שם עד הסתלקותו. אחר הסתלקותו, כשנסעו חסידי הרה"ק רבי משה'לע לרימינוב, הלך גם הוא לרימינוב ונעשה משמש בקודש אצל הרה"ק רבי ר' מענדלע רימינובער זי"ע. ומשם ואילך, אחר פטירת רבי ר' מענדלע, קיבל עליו כתר האדמורו"ת ברימינוב, ומשם תצא הוראה לישראל.

ע"כ המעשה אשר סיפר הרה"ק רבי ר' הערש בעצמו להרה"ק משינאווא זי"ע.

(המעשה מובא בספר 'שיח זקנים' למורי הגה"צ רבי ישראל חיים אשרי שליט"א אב"ד שער אפרים וחבר ביד"צ טארטיקוב).

הלימוד מהמעשה: לעזוב את העבר ולהשאיר בביהמ"ד

נתבונן נא במעשה זה.

בכל שנה בראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הקדוש, סוכות, הושענא רבה, שמיני עצרת ושמחת תורה, אנו נכנסים לביהמ"ד ומתראים עם האבות הקדושים, כפי שכתב ה'חתם סופר'. ובעת תקיעת שופר באים האבות, כדאיתא מהרה"ק ה'בית אהרן'. אנו נכנסים לימים נעלים ומאירים מאד.

אנו נכנסים עתה לביהמ"ד ממש כפי שנכנס הרה"ק רבי הערש רימינובער לביהמ"ד כששמע קול התפלה אצל ה'אור פני משה'. אז, כששמע קול תפלת רבי משה'לע עם החסידים, ביטל הכל! הניח כל עיניו עולם הזה מן הצד!

החילוק הוא רק שהרה"ק רבי הערש נשאר אצל הרה"ק רבי משה'לע. והשאלה היא, היכן אנו נשארים?

עלינו להחליט 'החלטה גמורה' בבואנו לביהמ"ד ולומר:

"רבונו של עולם, אין אנו חוזרים עוד אל ה'חייט'... לא אשוב עוד לביטול תורה ולכל העבירות!

מכאן ואילך, 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי! אקום באשמורת הבוקר! אתפלל בלהט ובערה! אשמור פי ולשוני ועיני! שבת קודש תהיה בהתלהבות ובאש להבה, הן בתפלה והן בלימוד התורה, והן בזמירות ותשבחות בסעודות השבת!"

זאת עלינו להחליט כעת בבואנו לימים הקדושים. עלינו להתפלל להשי"ת שאיננו רוצים לשוב לחיי ה'אומץ', אלא רוצים אנו 'חיים חדשים'.

עצת רבי ישראל סאלאנטער: לעשות 'מעשה'

כמובן נשאלת השאלה: כיצד עושים זאת?

התשובה היא, שצריך ליקח 'חבל חזק' לקשור הימים הללו, כדי שנהיה קשורים לימים הקדושים כל השנה כולה.

וכיצד עושים זאת?

בא הרה"ק רבי ישראל סאלאנטער זי"ע, ובמכתביו הידועים בספרו 'אור ישראל' אומר דבר נורא מאד. יום כיפור הוא היום הגדול ביותר, כדברי חז"ל: "לא היו ימים טובים לישראל כיום הכפורים". ואומר עוד כי אין מסחר ועסק טוב כיום הקדוש וימי עשרת ימי תשובה. והכוונה לעסק סיי ברוחניות וסיי בגשמיות, שיכתב ויחתם לאדם שנה טובה ומבורכת. כמו כן אין עסק טוב מזה שבו יכול אדם למחוק כל עבירותיו מהעבר, שהן הגורמות לאדם כל צרותיו, ועתה יכול למחוק בראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום כיפור.

ושואל רבי ישראל סאלאנטער: בימים נעלים אלו, שהם העסקים הטובים ביותר, במה עלי להשקיע בגוף ובנשמה? היכן יש אוצר רב להשקיע בו?

וממשיך שם רבי ישראל מסאלאנט, כי צריך האדם לעשות "אפילו מעט טוב מאד" - ואף אם אינך עושה אלא מעט, דע לך כי אותו מעט "אין ערוך לו בעיני תבל". ופירוש הדברים, שאין בנמצא עסק טוב כזה בכל עיני הגשמיות שבעולם כולו! יכול האדם לסובב בכל קצוי תבל ולהשתתף עם גדולי העשירים, אולם אותו מעט אשר תעשה בימים הללו, נעלה ומרומם הוא על הכל.

אותו "אין ערוך" נאמר על הצלחת הנפש להנצל מצרות רבות ונצורות, ואפילו אם יעשה האדם רק דבר קטן שבקטנים בימים הקדושים הללו!

לקשור את השנה על ידי 'קבלה קטנה'

ושואל שם רבינו ישראל סאלאנטער, איזה דבר קטן במיוחד יש לעשות?

וממשיך שם בעצה נפלאה: "שתיהו איזו קבלה על להבא ביום הכיפורים". שיקבל עליו האדם 'קבלה אחת' בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, או ביום הכיפורים, ובעת שמקבל עליו את הקבלה, ידע כי דבר זה - ואפילו היא קבלה קטנה - מהפך את האדם ברוחניות ובגשמיות, ומכבס את כל העבר, וממשיך עליו כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומבורכת על להבא.

וממשיך שם וכו', שאם ישכילו לשמוע לעצתו - עצה טובה לקבלה אשר תשנה את כל חיי האדם - ולקבל הקבלה הקטנה

הבוקר, ואחר קיבל עליו ללמוד ב' או ה' דקות מוסר בכל יום. **באותן שניות ספורות באמירת אלקי נצור ג' פעמים ביום - הנך לוקח חבל וקושר עצמן בחזרה לאותם ימים קדושים!**

ויתירה מזו, כיוון שקיבלת עליך **קבלה זו עתה בימים הקדושים, בעת שהיו האבות הקדושים שרויים עמנו והיתה השראה גדולה, הרי אתה מקשר את כל השנה כולה לימים הקדושים על ידי זכירת הקבלה בכל יום.** ואז נזכה שתתקיים בנו התפילה שאנו מבקשים, 'שבת בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'.

כתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים, ושנה טובה ומבורכת, אמן ואמן!

שנאמר "שובו לכם לאהליכם", וכל אחד פונה לביתו ומתחילים ימי החורף והלילות הארוכים, שהם בבחינת 'ימי חול המועד' כפי שאמר הרה"ק **רבי הערשעלע מזידיטשוב** זי"ע. הנה אז לב כל איש ישראל דואב בקרבו, איך אפשר להפרד מימים קדושים וגוראים כאלו?

לזאת יש עצה פשוטה: בכל יום באמירת 'אלקי נצור', כשיזכור האדם שלוש פעמים ביום בסוף תפילת שמונה עשרה, יזכיר לעצמו את ימי ראש השנה ויום הקדוש, ויתבונן: "איזו קבלה קטנה קיבלתי עלי בימים הקדושים?" זה קיבל עליו שמירת הלשון, וזה קיבל עליו שלא להפסיק בשיחה בטלה בט"ו דקות הראשונות של הלימוד, וזה קיבל עליו לקום באשמורת

שיקבע לו האדם קביעות בלימוד 'ספר מוסר', בזה תופס האדם חבל גדול לכל השנה כולה, שבכל יום ויום שיקיים את קבלתו ולימוד המוסר, הרי הוא מחזיר את עצמו לאותם ימים קדושים!

תמצית הדברים:

א. לקבל קבלה קטנה ביום כיפור. ב. לכתחילה יקבל קבלה של לימוד בספר מוסר כמה מינוט (דקות) בכל יום. ג. או איזה קבלה קטנה אחרת שיאיר לו כל החיים.

עצה קטנה לייחד זמן בכל יום בסוף תפילת שמונה עשרה

בעזרת השי"ת ניתן עצה איך לזכור את אותה קבלה קטנה שקיבל בימים הקדושים.

במוצאי שמחת תורה, בעת

סליחות "זכור ברית"

"ועקידת יצחק היום ברחמים תזכור": אף שמעשה העקידה לא נגמר בפועל עד הסוף • השתוקקותנו ושיאיפתנו היא להיות

יראי ה' באמת

בערב ראש השנה הקדוש ברוך הוא מוחל כבר שליש מן העונות

איתא ברמ"א (ס' תקפ"א ס"א) שבערב ראש השנה **"מרבין בסליחות"**, ועוד הובא שם שנוהגין להתענות בו. ומקור הדברים הוא במדרש קדמון שהביא הטור (בסימן תקפ"א), שבו נאמר כי **בערב ראש השנה הקב"ה מוחל שליש מן העונות**. והנה, עוד קודם שהתחילו

י"ג מדות של רחמים ושלש זמני הסליחות

הנה באנו אל הסליחות הנשגבות שאנו אומרים: "זכור ברית אברהם ועקידת יצחק".

ונקדים דברי קדשו של המגיד **מטריסק** זי"ע בספרו 'מגן אברהם', המגלה לנו דבר נורא הנפעל ביום זה.

ידוע מדברי האריז"ל שבכל חודש אלול מושפעים האורות של

עשרת ימי תשובה, כבר מוחל הבורא יתברך שליש מהחטאים.

מכאן נלמד גודל כוחם של ימי הרחמים והרצון המאירים בחודש אלול ובערב ראש השנה, שבזכות עבודת חודש אלול ויום ערב ראש השנה, כבר נתכפרו לנו שליש מעונותינו.

בעזה"י, נבאר להלן מהלך נפלא מאת הגה"ק **רבי שלמה קלוגר** זי"ע בענין מעלת יום ערב ראש השנה וסדר סליחות "זכור ברית".

י"ג מדות של רחמים'. וטעם הדבר, מפני שבאותם ימים עלה משה רבינו למרום בפעם השלישית למשך ארבעים יום וארבעים לילה לקבל לוחות אחרונות, ואז נתרצה הבורא לישראל ואמר "סלחתי כדברך", וגילה למשה את י"ג מדות של רחמים. ומשום כך נהגו אחינו בני ישראל הספרדים לומר סליחות עם י"ג מדות כבר מראש חודש אלול.

אולם אחינו בני ישראל האשכנזים נוהגים לתקוע בשופר ולומר מזמור "לדוד ה' אורי", שבו נזכר שם הוי"ה י"ג פעמים כנגד י"ג מדות, ואומרים אותו מראש חודש אלול ועד אחר יום הכפורים. אך בשבוע שלפני ראש השנה מתחילים הכל באמירת סליחות, שבהן חוזרים ושונים י"ג מדות של רחמים.

והוסיף הטריסקער מגיד דבר נפלא, שהסליחות נחלקות לשלשה זמנים: **התחלה, אמצע, וסוף. יום ראשון** של סליחות הוא ההתחלה; **יום ערב ראש השנה** הוא האמצע; **ויום האחרון** של סליחות הוא קודם יום הכפורים, והוא נקרא "סליחות של י"ג מדות" על שם הפזמון 'ה' ה' קל רחום וחנן'.

ואמר, שכאשר מחברים את **שלשת הימים** הללו, עולה המנין **ג' פעמים י"ג**, שהוא בגימטריא **ט"ל**. ורמז בדבר, **שהקדוש ברוך הוא משפיע עלינו "טל של תחיה" מתחיית המתים בימים אלו של אמירת סליחות**. וזהו כחן הגדול של הסליחות.

ובדברי תורה אלו מסיים המגיד מטריסק בברכה כבירה. וראוי לציין כי בהקדמת ספרו כתב, שמאחר שבא בימים והוא רב לאלפי ישראל ולא היה קל לו לדרוש ברבים, העלה תורתו על הכתב.

והבטיח שם, שכל הקונה את ספרו ומשנן בו, יתברך בכל הברכות כאילו בא אליו ממש. ובודאי שהבטחתו וברכתו שרירין וקיימין, וכל הלומד בספריו מתברך מפי קדשו.

ובפרט שבתורה זו סיים בלשון זו: **"שבאמירת הסליחות, בשלשה זמנים האלו אנחנו מעוררים י"ג תיקוני דיקנא, שהם ג' פעמים י"ג כמנין טל שמרמז טל של תחיה"**. וחתם בתפילה: **"שיתמלא השי"ת ברחמים עלינו, ויחדש לנו שנה טובה, וישפיע לנו מטל עילאה טל של תחיה, שיהיה כתיבה וחתומה לחיים על כל ישראל, אמן ואמן"**.

הרי לנו ברכה לשנה טובה ומבורכת מפי הטריסקער מגיד. אה! אשרינו מה טוב חלקנו!

ענין "זכור ברית" ועקידת יצחק בערב ראש השנה

נבוא עתה לבאר ענין הפיוט "זכור ברית", שעל שמו נקראו הסליחות של ערב ראש השנה "סליחות זכור ברית".

ויש להבין, מדוע קבעו לומר פיוט זה דוקא בערב ראש השנה? והגאון **רבי שלמה קלוגר** זי"ע יסד בזה יסוד נפלא.

הנה מצינו מחלוקת גדולה בדברי חז"ל, ראשונים ואחרונים, מתי היתה עקידת יצחק. יש אומרים בראש השנה היתה, יש אומרים ביום הכפורים, ויש אומרים בתג הפסח היתה. (עי' אריכות בזה במאמר 'מעייני הידיעות').

והנה רבי שלמה קלוגר אזיל בשיטה שהעקידה היתה ביום השני של ראש השנה. ומאחר שאברהם ויצחק התחילו ללכת לעקידה שלשה ימים קודם לכן, כדכתיב: **"וישכם אברהם בבקר"**, נמצא שהתחלת הליכתם היתה בערב ראש השנה.

לפי זה נמצא, **שבערב ראש השנה, בעת שהלך אברהם אבינו לעקידה, אז אנו אומרים את הפיוט "זכור ברית" שתיקן רבינו גרשום מאור הגולה**.

אלא שעדיין יש להקשות: **הלא ראוי היה לומר פיוט זה ביום ראש השנה עצמו, ביום שבו אירע מעשה העקידה, ולא בערב ראש השנה שבו רק התחיל ללכת לעקידה?!**

אמר על כך רבי שלמה קלוגר דבר נורא. אף שאנו אומרים "ועקידת יצחק היום ברחמים תזכור", והבטיח הבורא שזכות העקידה תעמוד לדורות עולם, מכל מקום 'למעשה' לא נשלם בפועל מעשה העקידה עד סופו, שהרי אמר לו הקב"ה "והעלהו" ולא אמר לו "שחטהו".

וחדש בזה, שאפילו מצוה שלא נגמרה בפועל ממש, נחשבת המצוה מצד 'הכנה למצוה'. ונמצא שמצות העקידה נחשבת כבר מן היום הראשון.

וזה לשונו: **"גמר העקידה לא עשה אברהם ולא נגמר המעשה"**. אך גילה בזה סוד נורא: **המחשבה, הרצון, ההשתוקקות והשאיפה לעקידה מצד אברהם ויצחק, אלו נעשו 'בשלימות גמור'!**

עצם ה'הליכה' לעקידה היתה מצות השם, מצוה שציוה הבורא, ואותה קיימו בשלימות.

לפי שההליכה היתה מצוה בפני עצמה שביקש הבורא מאברהם ומיצחק, והיא 'ללכת' אל העקידה, ומצוה זו של 'הליכה לעקידה' קיימה בשלימות גמורה.

הנה אמר רבי שלמה קלוגר זי"ע: **"דבר שיש בו גמר מעשה, הגמור הוא עיקר"** - דבר שבא לידי סיום, ודאי שגמר המעשה הוא העיקר. **"אבל דבר שאין בו גמור מעשה"**, דבר שלא בא לידי גמור - כעקידת יצחק שלא הוצאה אל

הפועל ממש - **שם ההתחלה היא היא גמר המעשה!** עצם ההליכה לדבר המצוה נחשבת היא לבדה לכל המצוה כולה.

וביאר בזה, שהליכתם לעקידה היתה מצוה גמורה, ויש בה את כל כח מעשה העקידה, לפי שקיימו אותה המצוה במחשבה, בדבור ובמעשה בשלימות גמורה. ועל כן אמר שמעלת ההליכה לעקידה גדולה מאד.

כח הרצון והתשוקה בכחית מצוה שרימה

עפי"ז אמר רבי שלמה קלוגר, שזהו הטעם שאומרים אנו "זכור ברית אברהם ועקידת יצחק" לא ביום השני של ראש השנה, אלא אומרים אותו בערב ראש השנה באשמורת הבוקר - לפי שדוקא אז בהשכמת הבוקר הלך אברהם אבינו לעקידה. וזכות נשגבה היא להכנס עם כח זה ליום ערב ראש השנה.

על כן, יאסוף האדם בערב ראש השנה את כל מצביו, את כל הכנותיו למצוות, ויקבץ את כל רצונותיו הדומים להליכת אברהם אבינו ויצחק אבינו שהלכו לעקידה, שהלכו ברצון, בתשוקה ובשאיפה, אף שלמעשה לא נגמר הדבר בפועל ממש.

ובכח זה נכנסים אנו גם כן ליום הקדוש ראש השנה. אנו מאספים את כל שאיפותינו, את אשר חפצנו להשמר מלשה"ר; מאספים את כל הרצונות שהיו לנו לכיין בתפילה; מאספים את כל התשוקה שהיתה לנו ללמוד ברציפות ובהתמדה שעות ארוכות; ומאספים את כל הגעגועים שהשתוקקנו להרגיש בקדושת שבת קודש.

וזהו שאנו אומרים בערב ראש השנה:

רבוש"ע, "זכור ברית אברהם ועקידת יצחק", בשעה שאברהם אבינו ויצחק אבינו הלכו לעקידה, נחשבה ה'הליכה למצוה' כאילו

נעשתה בשלימות. כן גם אצלנו, בכל השנה כולה התחלנו מאות ואלפי פעמים ללכת לעקידה! פעם היתה העקידה ענין ה'התמדה', פעם 'לשון הרע', ופעם 'כעס'. רצינו להיות טובים, אלא שלא תמיד עלה בידנו לגמור את העקידה, ולא תמיד למדנו בהתמדה, או נזהרנו בשמירת עינים ובשמירת הלשון כראוי.

אך אנו מתחזקים בכח הרצון של העקידה, ועם כח זה נכנסים אנו ליום הקדוש ראש השנה,, כפי החתם סופר זי"ע מתבטא בהגהותיו על השלחן ערוך (סימן תקצ"ז), שחז"ל במשנה קראו לזה **"יום טוב של ראש השנה" - כי יום טוב הוא!**

ובכח זה נבוא אל ראש השנה, בבושה מצד אחד, אך בשמחה ובהתחזקות מצד שני, ונזכה לכתובה וחתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, לנו ולכל ישראל, אמן!

מנחה ערב ראש השנה

בורחה של מנחה האחרונה • תיקון השנה ברגע האחרון

חשיבות רגעי הסיום של השנה וערב ראש השנה

הננו עומדים בתפלת מנחה האחרונה של השנה, ועומדים להכנס לרגעים הראשונים של השנה החדשה.

חז"ל אמרו לנו "יום אחד בשנה חשוב שנה". יום ערב ראש השנה הוא יום נורא מאוד, וביום אחד זה יכול האדם לתקן אוצרות נפלאים.

האחרונה של השנה, ברגעים אלו שיוצאים מהשנה שעברה ונכנסים לשנה החדשה, לנצלם כראוי, לרחוץ היטב את הלב באמירת "סלח לנו אבינו כי חטאנו", ולבקש מהשי"ת מחילה סליחה וכפרה. כי כידוע, ביום ראש השנה אין להזכיר שום חטא, אבל עתה בערב ראש השנה, ברגעים האחרונים, הוא עת רצון גדול להתודות בתפילת שמונה עשרה, ולבקש מהשי"ת "השיבונו אבינו לתורתך", וממילא

החתם סופר זי"ע כתב: **"לעת ערב"**, היינו בזמן מנחה קודם תפלת מעריב, **"ערב ראש השנה הוא רגע האחרון מימי אלול, הוא בתכלית הרצון"**. הרי שאנו נכנסים עתה לרגעים נוראים ונשגבים מאוד.

נבאר מעט מה מתרחש כאן, ומהו המיוחד כל כך ביום ערב ראש השנה. ובעז"ה נזכה בערב ראש השנה, ובפרט בתפילת מנחה

נוכל לבקש כל טוב, "ברך עלינו את השנה הזאת" ואת השנים הבאות עלינו לטובה.

ונפתח בדברי הרה"ק רבי חיים חייקל מאמדור ז"ע בספרו 'חיים ושלום' (דף י"ד) שכתב: **"ערב ראש השנה הוא תיקון כל השנה"**. וצריך להבין מה המיוחד ביום זה שאפשר לתקן בו את כל השנה כולה.

שלושת שלבי המחילה על פי המדרש

הנה ה**טור** (סי' תקפ"א) מביא את **מדרש תנחומא**, ושם איתא שהרבש"ע מוחל לבני ישראל בשלושה שלבים. וזה לשון המדרש: **בערב ראש השנה הגדולים מתענין ומבטל להם שליש עונותיהם - זה השליש הראשון בערב ראש השנה**. בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים הבינונים מתענין ומבטל להם ב' שלשים - היינו שבעשרת ימי תשובה מוותר השי"ת על עוד שליש, ונשאר עוד שליש אחד למחילה. ומסיים המדרש: וביום הכפורים הכל מתענין ומבטל להם הכל - כלל ישראל צמים והשי"ת מבטל אף את השליש האחרון והכל נמחק.

וממש"ך המדרש ואומר, שאז נעשים נקיים, ובמוצאי יום הכפורים עוסקין במצות סוכה, ואין עושין עונות. במוצאי יום הקדוש כל בני ישראל עוסקים במצות סוכה ולולב ואינם חוטאים, אלא כלל ישראל עוסק במצוות, זה בונה סוכה וזה מכין ד' מינים, רץ לקנות אתרוג והדסים ולולב, וכל הקהל מרתיח לבבו במצוות. ואחר שעוסקים במצוות בימים אלו, אז מביא דף לסוכתו וזה מניח סכך וזה מחפש אתרוג ברגע האחרון, אז מגיע יום טוב של סוכות, ועליו נאמר "ולקחתם

לכם ביום הראשון", ודרשו חז"ל: ראשון לחשבון עונות. (וכידוע האריכו בזה רבות רבותינו הבית יוסף, הב"ח, הפרישה, הטורי זהב והמגן אברהם, לבאר דברי המדרש הנ"ל, ועוד חזון למועד).

אך הנקודה הנוגעת לעניננו עתה בערב ראש השנה, מבואר כאן להדיא במדרש שבערב ראש השנה השי"ת מבטל שליש מהעונות.

והקושיא שכולם מקשים היא, **לכאורה אם נמחל רק שליש, הרי נשארו עוד שני שלשים, ואיך יכולה העגלה להתנהל הלאה?** הלא כל אדם מבין שמכונה כדי שתפעל צריכה להיות בשלימות, ואי אפשר לומר שחלק מהמכונה עובד וחלקו שבור, אלא כדי שתוציא בגד מתוקן צריכה לעבוד במאה אחוזים. וא"כ צריך להבין מהו הענין שנמחל רק שליש?

עוד יש להקשות, **איזה שליש הוא שנמחל?**

ביאור שלבי התשובה והמחילה על רבי שלמה קלוגר

בא הגאון **רבי שלמה קלוגר** ז"ע בספרו 'קהלת יעקב' על ראש השנה ואמר דבר נורא מאוד. לדרכו, באמת בערב ראש השנה מוחלים לאדם על כל עונותיו, והוא מפרש דברי המדרש שחילק לשלושה זמנים (ערב ר"ה, עש"ת ויוה"כ) באופן אחר.

דהנה **הגמרא** ביומא (פו, ב) אומרת שכאשר אדם עושה תשובה יש בה שלש דרגות:

א. דרגה ראשונה היא **"תשובה תתאה"**, תשובה תחתונה, שמקבל על עצמו להבא ומתחרט ומתוודה, אך לא היה זה בעומק הלב, וזו נקראת **"תשובה מיראה"**, שעל ידה נעשים הזדונות כשגגות. זהו שלב אחד.

ב. ואחר כך יש שלב שני, כשאדם שב בתשובה עמוקה יותר, אזי גם השגה (שהיתה קודם דזון ונעשתה שגגה) מתבטלת לגמרי. וזהו פירוש הכתוב "מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך", **שהקב"ה אומר שהוא מוחק את העון ומכבסו לגמרי**. וזהו השלב השני.

ג. ואח"כ יש שלב שלישי, והוא כשאדם שב **"תשובה מאהבה"**, שלבבו בוער להשי"ת מתוך התבוננות בריבוי החסדים שעשה עמו השי"ת מיום היוולדו. הוא לומד בספר חובת הלבבות בשער הבחינה ובשער עבודת האלקים, ורואה כמה חסד גמל עמו הבורא. הוא מתבונן בכתוב "מי הקדימני ואשלם", וחושב איך שייך להודות להשי"ת על שהענינים פועלות והרגלים והמוח והלב, וכל שכן שיש לו נשמה קדושה.

ועם כל זאת, למרות כל הטובות שנתן לו רבוש"ע - מכונות ששוויין טריליונים, שהרי עין אחת שווה הון עתק וכן המוח והלב, וגוי שמונח חולה מסוכן בבתי חולים היו נותנים כל אוצרות תבל עבור לב אחד - והרבש"ע נותן לו זאת בכל בוקר, "חדשים לבקרים רבה אמונתך!" ואף שהקב"ה הוא טוב ומטיב ובעל חסד כזה, מ"מ הוא חטא, והוא נשבר בקרבו, ומתוך רשפי אש אהבה הוא שב בתשובה. אזי מגיע לשלב ג', שבו **"זדונות נעשו זכויות"**, והעון נהפך למצוה.

ויש לציין חיזוק נפלא ממרנא **החתם סופר** ז"ע בדרשותיו, שכל כזית חלב שאכל האדם, נעשה כנגדו כזית קרבן, וזוהי המדרגה של "זדונות נעשו לו זכויות". **"השב מאהבה נעשים לו זדונות זכויות, וכל זית נבילה שאכל הוה ליה כאילו אכל קרבן פסח בירושלים וכדומה"**, עכ"ל. ודבריו נוראים ונשגבים הם. (עי')

דרוש לשבת שובה דף י"ט - דרוש לכ"ה אלול (עוד).

נסכם דברי רבי שלמה קלוגר, שישנם בזה ג' שלבים: **שלב א'**, שהעבירה הזדונית נהפכת לשגגה. **שלב ב'**, שהשגגה נמחית לגמרי ואיננה עוד. **ושלב ג'**, שהעבירה לא רק שנמחית אלא נהפכת למצוה ולזכות, וכדברי החתם סופר שכל כזית נבילה נעשה כזית קרבן.

יישום שלבי התשובה בתהליך ימי הדין

ועפי"ז מחדש ר"ש קלוגר, שבעצם ערב ראש השנה "מוחלין" לו על כל עוונותיו", והכוונה של 'שליש' שמוזכר במדרש הוא על 'שלב הראשון' של "זדונות נעשית כשגגות".

ועפי"ז פירש רבי שלמה קלוגר פשט נפלא בדברי המדרש על ערב ראש השנה, שהוא יום גדול ונשגב,

ובפרט בעת תפילת המנחה שהיא התפילה האחרונה של השנה, וכשאומר האדם "סלח לנו אבינו כי חטאנו" ושב בתשובה, הקב"ה מוחל לו על כל עוונותיו.

ומה שאמר המדרש שמוחלים 'שליש', הכוונה היא לשלב הראשון, שע"י התשובה מיראה שעושה האדם עתה בערב ראש השנה מפתח יום הדין שהרי הקב"ה שופט את כל העולם וחפץ האדם בכתיבה וחתומה טובה, **נהפכים ה'זדונות לשגגות**. ואח"כ בעשי"ת כששב בתשובה עמוקה יותר, זוכה לשלב השני שהיא השליש השני, **שבו 'נמחקים השגגות לגמרי' והקב"ה מכבס ומטהר עוונותיו**.

ובבוא יום הכיפורים, אז **שב האדם בתשובה מאהבה**. (וכדברי החתם סופר בספר הזכרון - הנדפס בדרשות חת"ס החדש - ש"ענינים" הוא לשון התעוררות. ויש בזה ב' דרגות ביום הכיפורים: האחת היא עינוי הנפש שהיא "תשובה תתאה", והשנית

היא "תשובה עילאה", שפירוש "וענינים את נפשותיכם" הוא התעוררות ודביקות באהבה. וכאמרת הרה"ק מאפטא זי"ע, שבבוא יום הכיפורים מי בכלל חפץ לאכול? וכדברי הרה"ק רבי ר' מענדלע **מרימנוב** שאנו ניזונים אז מן השמים, וכמובא מהארז"ל שחמשה עיניים הם כנגד חמש תפילות הממשיכות אור גדול כל כך עד שאין האדם צריך למאכל וצרכי הנוף הגשמיים). ואז ביום הכיפורים כששב מאהבה, זוכה לשלב הג' ש'**זדונות נעשו לו כזכויות**'.

ועתה, כשעומדים אנו בתפילת מנחה האחרונה של השנה, מגלה לנו רבי שלמה קלוגר שמוחלים לאדם על כל עוונותיו, והוא זמן נורא ונשגב מאוד!

ובוודאי ראוי שדברים אלו יעוררו את האדם שתהא תפילת המנחה שלו בהתלהבות ובתשוקה עצומה, ומי שיכול להכניס במחשבתו ובלבו רגשי אהבה, יזכה כבר עתה לכל השלבים הללו.

ובעזרת השם נזכה כולנו לשנה טובה ומבורכת!

ראש השנה שחל בשבת

מהו זכות השיפור ביום זה?

ושלשה, אלא בי"ד של שלשה דיינים "תוקעין אפילו בשבת". נמצאנו למדים שהתירו לתקוע בשופר בכל מקום שיש בו בי"ד.

והקשו **בתוס'** (שם ד"ה אבל לא במדינה), מפני מה הקילו **במצות שופר** לתקוע במקום בי"ד, ואילו במצות לולב ומגילה שחלו בשבת לא הקילו אפילו במקום בי"ד?

ותירצו בתוס': **"לפי שזכרון תרועה הוא להעלות זכרונם של ישראל לאביהם שבשמים, ולא רצו לבטלו לגמרי"**.

שופר דוחה שבת, מ"מ גזרו חכמים שלא לתקוע. ובמשנה (שם כט. ב) שנינו: "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו בי"ד".

ומבואר בגמרא שלא רק בבי"ד הגדול שבירושלים וביבנה היו תוקעין, אלא בכל מקום שיש בו בי"ד, ואפילו בי"ד שאינו של שבעים ואחד ואינו של עשרים

במה יתעוררו הרחמים? ואיככה יתערכב השטן?

הנה יש להבין, דאיתא **במדרש** שכשבני ישראל תוקעין בשופר, הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים. וא"כ יש לשאול: **בשנה שחל ראש השנה להיות בשבת, שאין תוקעין בו, במה יתעוררו הרחמים על בני ישראל?**

הנה שנינו בגמרא (ראש השנה כט, א) שחכמים תקנו גזירה "שמה יעבינו ארבע אמות ברשות הרבים", ואף שמן התורה מצות

הרי לנו מדברי התוס' כי כח השופר גדול הוא לעורר רחמי שמים, ומשום כך לא רצו חכמים לבטלו לגמרי והתירו לתקוע בבי"ד.

עוד ציינו **המפרשים** לדברי הגמרא (טז, ב), שבשעה שישראל מוסיפין בתקיעות, ותוקעין הן 'תקיעות דמיושב' והן 'תקיעות דמעומד', מראים הם חביבות המצווה כדאי **ברש"י** שם, ובזה השטן מתערבב ומתעוררים רחמים על בני ישראל. ומשום כך הקילו במצות שופר בבי"ד.

והנה נחלקו **הראשונים** אם הכוונה לבי"ד של עשרים ושלשה או אפילו של שלשה. ודעת **הרי"ף** שאפילו בבי"ד של שלשה תוקעין 'אפילו בזמן הזה'. והרי"ף נהג כן למעשה כפי שהביא ה"ר, אולם להלכה נתקבל שאין תוקעין בראש השנה שחל בשבת משום גזירת חכמים.

ועדיין הקושיא במקומה עומדת: הרי אנו מקיימים גזירת חכמים, אך מאידך חפצים אנו בהשפעת הרחמים ובערבוב השטן כדברי התוס'. וא"כ, **בראש השנה שחל להיות בשבת, כיצד יעוררו הרחמים ויערבבו השטן, ובפרט בזמננו שאין תוקעין אפילו בבי"ד?**

ביאורו של החתם סופר ז"ע: שני סוגי 'חיים'

הנה **החתם סופר** זי"ע בדרשותיו (ד' אלול שנת תקצ"א) ביאר מהלך נפלא בזה. פתח ואמר על המקרא בהושע (ו, ב): "יְחִינּוּ מִיָּמִים יְיָ הַשֵּׁלִישִׁי יְקִימוּנוּ וְנָחָה לְפָנָיו". והקדים לבאר נוסח התפלה שתיקנו הגאונים בעשי"ת בברכות הראשונות של שמונה עשרה: "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים".

ויש להתבונן בנוסח זה, בתחילה אנו מבקשים "זכרנו לחיים", שהשי"ת יזכרנו לטובה, "מלך חפץ בחיים" – שיתן לנו חיים מצד רצונו להטיב. ואח"כ מוסיפים אנו לבקש "ו**כתבנו** בספר החיים". ויש להבין: **אם כבר ביקשנו מהשי"ת שיזכרנו לחיים, למה לנו לבקש שיכתבם בספר?**

בין חיים של 'חס' לחיים של 'חסד'

ביאר החתם סופר, **שישנם שני סוגי 'חיים' שהקב"ה משפיע לעולם.**

האחד הוא חיות הניתנת לכל אומות העולם, שהם בחינת הנהגת העולם בכלליות, "עולם חסד יבנה", ועליהם נאמר המקרא בספר יונה (ד, י-א): "יֵאמָר ה' אֲתָה חֲסָה עַל הַקִּיקִיּוֹן אֲשֶׁר לֹא עֲמֶלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתָּ שָׁבֹן לְלֵלָה הִיא וְכֵן לְלֵלָה אֲבָדָה: וְאֲנִי לֹא אֶחֱסוּ וְגו'". היינו שהשי"ת חס ומרחם על בריותיו שיוכלו לחיות, וזהו סוג חיים כללי.

וחיים אלו הם בגימטריא ס"ח, כמנין המלה 'חיים', והוא כמנין 'חס'. שע"י שהקב"ה חס עליהם הם חיים, "חס רחמנא עלן".

אך ישנו סוג חיים שני, נעלה ואמיתי, המיועד לעובדי השם בני קל חי, כדכתיב: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום". אלו חיים מאירים וקדושים, חיי תורה ומצוות, "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה", חיי שמחה של "פקודי ה' ישרים משמחי לב", חיים של "תורת ה' תמימה משיבת נפש", חיים של "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". וזהו בחינת **חיים של חסד**.

ושאל החתם סופר, כיצד מוסיפים את הגימטריא של 'חיים' שהיא 'חס' (68) לחיים של 'חסד'

(72)? ואמר שאם תוסיף את מנין הכולל של ארבע אותיות המלה ח-י-י-ם על המנין ס"ח, יעלה המנין ע"ב כמנין 'חסד'.

וזהו השפע המיוחד לישראל, שהקב"ה נותן להם חיים בתוספת ארבע האותיות, והוא 'חיים של חסד'. וכידוע חסד הוא בגימטריא ע"ב, כנגד 'שם ע"ב' שהוא שם של חסד. וביום הושענא רבה כשאנו מתפללים "אני והוה הושיעה נא", אנו עוסקים בשם ע"ב (כפי שהביא רש"י במסכת סוכה מה, א שהוא ר"ת משלשה פסוקים "ויסע" – "ויבא" – "ויט").

וסיים החתם סופר: מתי זוכים לחיים שהם בגימטריא ס"ח (68), ומתי זוכים לתוספת ארבע האותיות להיות 'חסד'? **אם האדם מתנהג כראוי לבר ישראל, אזי הוא זוכה ל'חיים של חסד'.**

והוסיף החתם סופר דבר פלא. דהנה אם מוציא האדם בשפתיו את תיבת 'חיים', הרי הוא במנין ס"ח (68), וזהו בחינת חיות אומות העולם, כדאיתא גבי ניונה: "יֵאמָר ה' אֲתָה חֲסָה עַל הַקִּיקִיּוֹן אֲשֶׁר לֹא עֲמֶלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתָּ שָׁבֹן לְלֵלָה הִיא וְכֵן לְלֵלָה אֲבָדָה: וְאֲנִי לֹא אֶחֱסוּ וְגו'".

אולם כאשר **כותב** האדם את תיבת 'חיים' על הכתב, הרי הוא כותב ד' אותיות: ח-י-י-ם. וכאשר מוסיפים את ד' האותיות למנין ס"ח, עולה המנין לשיעור ע"ב, שהוא גימטריא 'חסד'.

עומק הכוונה בבקשת 'וכתבנו'

וזהו עומק הפשט בתפילתנו לפני אבינו שבשמים. בתחילה אנו מתפללים בבקשה מועטת, כדאיתא **בטור** (סי' תקפ"ב) שבשמו"ע אומרים בתחילה "זכרנו לחיים" אך בסוף התפילה אומרים "וכתוב לחיים טובים". והביא הטור בשם **רב האי גאון**, שבתחילה שואל אדם צרכיו מעט ואחר כך מוסיף והולך. וביאר החתם סופר, שבתחילה

אנו מבקשים "זכרנו לחיים", והוא בחינת חיים פשוטים שהם במנין 'חס' (68), ומבקשים מהשי"ת שיחסו עלינו כדכתיב גבי נינוה. ואחר כך אומרים "מלך חפץ בחיים", כדאיתא ב**יחזקאל** (יח, לב): "כִּי לֹא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת".

לאחר בקשות אלו, אנו מוסיפים להתפלל: "**וּכְתַבְנוּ** בספר החיים". וכוונתנו בזה היא: רבונו של עולם, **כתוב** נא את תיבת 'חיים' בספר, וכאשר נכתבת התיבה **הרי היא נכתבת בד' אותיותיה**, ועל ידי ד' האותיות הללו נהפך מנין ס"ח (68) למנין ע"ב, שהוא 'חסד'.

וע"ז אנו אומרים "למענך אלקים חיים", שרצוננו בחיים הוא כדי לעבוד את הבורא ית"ש, ובזכות עבודה זו ראויים אנו לחיים הבאים מצד מידת החסד.

סוד הגימטריא של 'ובכן' וביטול זירת המן

עוד הוסיף החתם סופר דבר נורא. הטור (שם) כתב שאומרים ג' פעמים "ובכן" בתפילת ראש השנה, והביא מהראשונים שג' פעמים "בכן" עולה למנין ע"ב, שהוא גימטריא חס"ד.

וביאר החתם סופר ע"פ דברי המנות **הלוי**, במה שמצינו אצל אסתר המלכה ומרדכי הצדיק שביקשו לבטל את הגזירה, ותיקנו לצום ג' ימים וג' לילות. ויש להבין מה סוד הצום למשך ג' ימים דוקא? אלא, כיוון שבכל יום יש כ"ד שעות, הרי שבג' ימים יש ע"ב שעות. ועל ידי צום של ע"ב שעות ממשכים את מידת החסד, שהיא בגימטריא ע"ב.

וזהו שאמרה אסתר המלכה: "ובכן אבוא אל המלך", 'בכן' בגימטריא ע"ב, לרמז על מידת החסד. שעל ידי שיצומו ישראל ע"ב שעות, ימשיכו עליהם מידת החסד ושם ע"ב, ואז "אבוא אל המלך" - הוא מלכו של עולם, לפעול ביטול הגזירה.

והטור הביא על דבריו בראש השנה את הפסוק של אסתר "ובכן אבוא אל המלך". ולכאורה מה ענין ראש השנה לגזירת המן? אלא לפי"ד החתם סופר מובן, שגם אסתר המלכה השתמשה בסוד **שם ע"ב** ומידת החסד, וזהו שאנו מבקשים בימים הנוראים, שבזכות התפילה והתשובה נזכה לחיים שהם ס"ח עם ד' אותיות המילוי, **שעולה כמנין שם ע"ב = חס"ד**.

קדושת השבת כהשלמה רמנין ע"ב כמקום השופר

עפ"י יסוד זה ביאר החתם סופר את ענין 'ראש השנה שחל להיות בשבת'.

בכל שנה יש לנו ב' ימי ראש השנה שהם 'יומא אריכתא', ובהם מ"ח שעות. אולם אנו זקוקים להגיע למנין ע"ב שעות, וחסרות לנו כ"ד שעות.

וביאר בזה דבר נורא: **מצות תקיעת שופר כוחה רב להשלים כאילו יש יום נוסף של כ"ד שעות, וממילא יש לנו ג' ימים שהם ע"ב שעות, ונמשכת עלינו מידת החס"ד!**

וזהו בכל השנים, אולם כאשר חל ראש השנה בשבת, כיוון שיש לשבת קדושה עצמית, הרי השבת מוסיפה יום נוסף. נמצא שיש לנו מ"ח שעות של ב' ימי ראש השנה,

ועוד כ"ד שעות של קדושת השבת, ועולה המנין לע"ב כנגד חס"ד.

ומעתה, כיוון שיש לנו כבר ע"ב שעות מצד עצם קדושת הימים עם השבת, **שוב אין אנו צריכים למצות תקיעת שופר להשלים המנין, שהרי כבר יש לנו ע"ב שעות של חסד!**

וזהו שאמר הכתוב (הושע שם): "יִחְיֶינָה מִיָּמִים בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי יִקְיָמוּ וְנִחְיָה לְפָנָיו". 'יָמִים' הם ב' ימי ראש השנה שהם מ"ח שעות, וצריכים אנו ליום שלישי עוד כ"ד שעות להשלים מנין ע"ב כדי להמתיק הדינים ולהמשיך חיות, ובכל שנה נעשה הדבר על ידי השופר.

אך 'בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי' - כאשר חל ראש השנה בשבת וניתוסף יום שלישי מצד קדושת השבת, אז "יִקְיָמוּ וְנִחְיָה לְפָנָיו", שנזכה לחיים לפני השי"ת מחמת ע"ב שעות של חסד.

"וְנִחְיָה לְפָנָיו" רמז ל"למענך אלקים חיים", שאז עובדים אנו את השי"ת בבחינת עבד השם, ומי שהוא עבד השם זוכה למידת החסד שהיא בגימטריא ע"ב.

(וי"ל בדרך אפשר, דאי' שבשבת קודש מוחלים לו לאדם על כל עוונותיו, וגם אימת שבת על עם הארץ, וזוכים לכתיב 'נעשה ונשמע' כדאיתא מהאר"י הקדוש, וממילא כל יهودי זוכה להיות בבחינת 'עבד השם', ונכנס לדיון של ח-י-י-ם בגימטריא חס"ד המיוחד לעובדי שמו יתברך).

השי"ת יעזור שנזכה לנצל כל רגע בזמן נעלה זה של ראש השנה שחל בשבת, לפעול כתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים, ונזכה במהרה לקיים "ביום השלישי יקימו ונחיה לפניו", בבנין בית המקדש השלישי בתפארתו במהרה בימינו, אמן.

גורל כח הדיבור במ"ה שיעות הראש השנה המסוגל להפוך עולמות לטובה!

**"תכתב ותחתם": האם כל
ישראל צדיקים הם?**

הנה נודע שיום ראש השנה הוא בבחינת "מח השנה", ומ"ח השעות של שני ימי החג משפיעות על כל השנה כולה, ועל כן צריך האדם לזיהר מאוד בשמירת הדיבור בימים אלו.

כח הדיבור בשמונה וארבעים שעות אלו הוא עצום ונורא, וראוי לו לאדם לראות לדבר רק טוב על עצמו ולהתחזק בדיבורים של חיזוק, וחלילה מלהוציא מפיו דברים שלילה. ובוודאי שיש לזיהר שלא לדבר רע על בני ישראל, אלא אדרבה, לדבר ולחשוב רק טוב על כל איש מישראל.

ונחזה נא את כח הדיבור כפי שנפסק להלכה בשולחן ערוך.

כתב הרמ"א (סי' תקצ"ב) שבלי ראש השנה נהגו שכל אחד אומר לחברו: "לשנה טובה תכתב".

ובא המגן אברהם (סק"ח) והביא בשם ספר מעגלי צדק (שהיה בזמנו של הבית יוסף), שיש לומר "תכתב ותחתם", היינו שיזכה כבר גם לחתימה טובה.

והקשה המגן אברהם קושיא עצומה: הלא ידענו שרק 'צדיקים' גמורים' נכתבים ונחתמים לאלתר בראש השנה, ואילו 'בינונים' הם 'תולים ועומדים' עד יום הכיפורים.

וכך אנו אומרים בתפילת ונתנה תוקף: "בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמו".

וא"כ, לדברי הרמ"א ונוסח המעגלי צדק שאומרים איש לרעהו 'תכתב ותחתם', משמע שאתה מחזיק את כל אחד מישראל לצדיק גמור?

**כח הנחת 'להחזיק לצדיק':
כיצד דיבורנו בורא מציאות
חדשה**

ויש להרחיב בביאור הקושיא, שכוונת המגן אברהם לשאול: הרי כל כלל ישראל מברכים זה את זה כאילו הם צדיקים גמורים הנחתמים לאלתר, וא"כ נמצא שאנו אומרים כבר עתה את נוסח 'וחתמנו' השייך לתפילת נעילה! ומהו ביאור הענין?

ותירץ המגן אברהם תירוץ נפלא:

"וכן נכון שיחזיקו לצדיק שנחתם לאלתר לחיים" - כלומר, אמת הדבר, שכן ראוי לנהוג! המגן אברהם פוסק 'הלכה למעשה' שהדיבור שאתה מוציא בפך שחברך צדיק הוא, בכוחו להמשיך עליו שיהיה אכן צדיק!

נמצא שכח הדיבור והברכה שאיש מברך את רעהו הוא איום ונורא, שבכח דיבורם של ישראל

יכולים הם להפוך את כל כלל ישראל לצדיקים!

ונרחיב בזה על פי דברי הקדושת לוי זי"ע, סניגורן של ישראל, שכתב בספרו (פרשת שופטים) עצה נפלאה לכל ימות השנה ובפרט לימים הקדושים הללו.

וזה לשונו: "הנה הקב"ה שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו". הקב"ה בבואו לשפוט את ישראל, כדאינתא בגמרא (ראש השנה) "וכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרוך", וכתבי "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב", אע"פ שהוא יום המשפט, מ"מ רוצה הקב"ה לשפוט את בניו במידת הרחמים'.

וכמאמר הגמרא: "אמר הקדוש ברוך הוא, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה, ובמה? בשופר". וכן מובא במדרש שבעת תקיעת שופר עולה הקב"ה מ'כסא דין' ויושב על 'כסא רחמים'. ואמר הקדושת לוי, שהקב"ה חפץ לשפוט את ישראל ברחמים, אלא שנדרשת לזה 'פעולה קטנה' מצדנו. וכמובא בזוהר הקדוש פעמים רבות, שעל ידי אתערותא דלתתא מתעוררת אתערותא דלעילא.

ושאל הקדושת לוי, איזו פעולה עלינו לעשות?

והשיב: "ע"י שאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדונם לכף זכות, על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותה המדה ומלמדים גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים".

נמצא שישנן שתי עצות:

א. שיעסוק האדם בחסד בפועל, כגון אותם עסקנים העוסקים בגמילות חסדים, שידעו שפועלים הם גדולות ונצורות, כי מדה כנגד מדה, כיוון שהם עושים חסד, ינהגו עמהם בחסד מן השמים.

ב. ואם אין האדם מאותם העוסקים בחסד בפועל, יעסוק על כל פנים בדיבור ובמחשבה לדבר ולחשוב טוב על חברו, לחזקו במילים טובות, להאיר לו פנים ולעודדו, ובזה יעורר זכויות על עצמו. והוסיף הקדושת לוי שע"ה הנהגה זו משפיעים רחמים על כל כלל ישראל.

וסיים שם הקדושת לוי בזה הלשון: "נמצא כי האדם מעורר במעשיו למטה את השער העליון לפתוח שערי חסד, להריק ברכה על כל זרע ישראל".

הרי למדנו, שאין האדם פועל רק לעצמו, אלא פועל הוא לטובת כלל ישראל, שע"י עסק החסד, או דיבורים ומחשבות של חסד, ממשיך הוא חסדים על כל זרע ישראל.

וזהו שכתב המגן אברהם: "וכן נכון שיחזיקו לצדיק שנחתם לאלתר לחיים" - שכן ראוי לעשות. וכוונתו כדברי הבארדיטשוער רב, שראוי לאדם להשתדל ללמד זכות, כי בזה יזכה הוא וחברו וכל ישראל לשנה טובה ומבורכת.

ועוד יסוד נפלא טמון בדברי המגן אברהם. שכאשר שומע אדם מחברו שהוא מחזיקו לצדיק, הדבר נוסך בו 'הרגשה טובה', ומכאן הרגשה זו מתעורר בו כח וחיות לשוב בתשובה באמת, לקבל

על עצמו קבלות טובות להבא, לשנות את אורח חייו, להתפלל בהתלהבות ולעבוד את ה' בשמחה, ומתוך כך נעשה הוא באמת צדיק!... איש ישראל השומע בליל ראש השנה, בעת שהלב מלא פחד ואימה, את הקריאה החוזרת ונשנית: "צדיק אתה!", הרי זה מחיה את נפשו עד שמתחזק באמת בעבודת הקודש לשנה החדשה ונעשה צדיק. זהו הכח העצום של הדיבור בראש השנה.

גורל סכנת הדבורים שאינם הגונים עפ"י התנא רבי אליהו והמהרש"א

יש להדגיש ביתר שאת וביתר עוז, כי לא ימנע האדם את עצמו מלומר דבורים טובים, ולאו דוקא על חברו, אלא אף על עצמו ממש... שיחשוב טוב על עצמו וידבר טוב על עצמו.

הנה איתא יסוד נורא בתנא דבי אליהו, וכן המהרש"א במסכת מכות (דף י"ב) בביאור דברי הגמרא שם בענין בלעם הרשע, שאמרו חז"ל: "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

וביאר המהרש"א, שכאשר האדם חושב ומדבר מחשבות ודבורים שליליים על עצמו - כגון שאומר שהוא רשע ח"ו, ואינו מוצלח, ואינו יכול ללמוד או להתפלל, או שאינו יכול להשכים קום לעבודת הבורא, ושעבודת השם אינה שייכת לו כלל, או שאינו יכול להשמר מעוון לשון הרע - וממשיך לחשוב ולדבר שאינו יכול, הנה בדבוריו ומחשבותיו הוא בורא מלאכי חבלה שחורים רח"ל. והמלאכים הללו אינם עומדים בטלים, אלא מבבלים דעתו של אדם ומסבבים אותו שיקיים את ה"פסק הלכה" שפסק על עצמו, ומבטלים בחירתו עד שלא יוכל ללמוד בהתמדה ח"ו!

וזהו היה ענינו של בלעם הרשע, שכל עת חשב ודיבר שאינו חפץ בטוב, וכל רצונו היה להיות "גונב דעת עליון" - ובזה ברא אלפי מלאכים שדחפוהו ללכת בדרך זו. ועל כן אמר לו הקב"ה "לך", אם רצונך ללכת עממה - לך, אך מכל מקום לא תפעל מאומה, "כי ברוך הוא", שכלל ישראל ברוכים הם.

ומדה טובה מרובה, שכאשר מתחיל האדם לחשוב ולומר: "צדיק אני, ואשכים קום לעבודת הבורא, ואלמד בהתמדה, ואשמור פי ולשוני מלשון הרע ורכילות, ואשמור עיני מראות ברע, ותהיה לי דביקות ותפילה בוערת בשבת קודש, ואעבוד את השם בשמחה ואודה לו בכל רגע", הנה במחשבות ודבורים טובים אלו בורא מלאכים מאירים וטובים.

וכתב המהרש"א יסוד מרעיד, שמלאכים אלו נוטלים מהאדם את בחירתו, ומכניסים אותו בעל כרחו למצב שנעשה עובד השם וצדיק גמור!

וזהו העומק בדברי חז"ל "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו". זהו כח המחשבה וכח הדבור של האדם, שבורא מלאכים המנהיגים אותו בדרך הטוב.

(וכמוכן שכת המחשבה הטובה צריך להיות מלווה בבטחון גדול בהש"ת, תפילה, בהכנעה ובענוה).

יום ראש השנה כיסוד ובנין לכל השנה: כח המחשבה לטובה

כ"ש וכ"ש בבוא ימי ראש השנה, שהוא "מוח השנה", שיש למחשבות ודבורים הללו כח נורא ואיום. וכמו שאמר הרה"ק רבי ר' פנחס מקאריץ זי"ע בספרו 'אמרי פנחס', שראש השנה הוא ה'תבנית' (-בלופרנט) של כל השנה כולה. ועל כן צריך האדם במשך כ"ד שעות היום לחשוב אך ורק מחשבות

טובות:

יחשוב שהוא "בן מלך" - ככתוב "בנים אתם לה' אלקיכם". יחשוב דברי חיזוק ובטחון המובאים בטור בשם המדרש, שזנכה בדין. יחשוב גודל מעלת התשובה והתפלה, ובפרט סדר מלכיות זכרונות ושופרות, שימשיכו עליו שנה מתוקה ומאירה ברוחניות ובגשמיות. יחשוב כח המצוה

ובפרט תקיעת שופר, שעל ידי קול השופר "הקב"ה יושב על כסא רחמים".

יהיה רגיל לחשוב תמיד: "בעזרת השם אהיה עובד השם, ותהיה שנה של שמחה, וארוהה נחת מצאצאי, ויהיה לי פרנסה בהרחבה", וכו' וכו'...

דבורים אלו יפעלו פעולתם,

כפי שראינו שפסקו התנא דבי אליהו, והרמ"א בשם הטור, המעגלי צדק, והמגן אברהם, והמהרש"א, והקדושת לוי - שעל ידי הדבור שמחזיק את חברו לצדיק, הרי הוא נכתב ונחתם לצדיק גמור!

ועל ידי הדבור שמחזיק את עצמו לצדיק, יזכה גם הוא להכתב ולהחתם לצדיק גמור!

אכילת הסימנים

גודל כח אכילת הסימנים ומיקור המנהג

לו.

מקור הסימנים מרברי הגמרא

מנהג ישראל קדוש הוא בכל תפוצות ישראל, לאכול בליל ראש השנה "תפוח בדבש" ושאר "סימנים" טובים, כדי שתהא עלינו שנה טובה ומתוקה, שנת אורה וברכה.

מקור המנהג מיוסד על דברי הגמרא במסכת כריתות (ו, א) וכן בסוף מסכת הוריות, שם איתא: "אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא" - כיוון שיש ממשות בסימן, "יהא רגיל איניש למיכל בריש שתא" - יהא אדם רגיל לאכול בתחילת השנה: "קרא, רוביא, כרתי, סלקא, ותמרי".

הבית יוסף מביא בשם הראשונים שיש לומר את נוסח ה"יהי רצון" בשם ומלכות, כדרך שרגילין ומתפללים. לשון הבית יוסף הוא שיאמר: "יהי רצון לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו", ועל כל מין ומין יאמר את הנוסח המיוחד

אמנם יש נוהגים לומר שם ומלכות רק באכילת התפוח בדבש, ובשאר הסימנים אומרים "יהי רצון" בלא שם ומלכות, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו, ונהרא נהרא ופשטיה.

הקושיא כענין איסור דרכי האמורי ו'נחש'

והנה יש להתבונן בקושיא עצומה: הלא נצטוינו בתורה שלא ללכת ב'דרכי האמורי' ושלא לעשות מעשה 'נחש', היינו שאסור לאדם לנחש ולעשות סימנים לעתיד או לנסות את רצון הבורא בדרך זו.

וא"כ, בליל ראש השנה - שהוא 'מוח השנה' וראשיתה, ובו צריך האדם להיזהר בכל תנועה ותנועה שתהא בקדושה ולפנים משורת הדין - איך רשאים אנו לעשות מעשה של אכילת 'סימנים', והלא

נראה הדבר חלילה כעין 'נחש'?

קושיא זו כבר הובאה בדברי הראשונים, ובעזה"י נבאר כאן יסוד נפלא המאיר את הסוגיא באור בהיר.

ביאור המהרש"א: סימנים טובים מתוך בטחון

הנה המהרש"א (בחייושי אנדות סוף מסכת הוריות) מבאר בזה דבר נורא.

הוא אומר שכל איסור 'נחש' אינו אלא כשאדם תולה מעשיו בספק, ואומר שני צדדים. כגון שאומר: "אם יהיה יום שטוף שמש - יהיה לי יום טוב, ואם ירד גשם - יהיה חלילה להיפך". אומר המהרש"א שזהו 'נחש', מפני שהוא מזכיר צד שלילי ורע. וכיוון שבני ישראל תלויים בחסדי השי"ת, אין הרע דבר מוחלט חלילה, שהרי יכול האדם לשוב בתשובה ולהרבות בתפילה ולתקן מעשיו ולבטל הגזירה.

ויחדל ממחשבות של יאוש ושלילה כאילו אין ביכולתו לעבוד את הבורא.

אדרבה, יתחיל לחשוב מחשבות מתוקות: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף..." התורה הקדושה היא "מתוקים מדבש ונפת צופים..." "פקודי ה' ישרים משמחי לב..." "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים..."

על האדם להחדיר בעצמו שעבודת ה' היא תענוג! מתיקות! לעכטיג!

וכן הדבר בין אדם לחברו, צריך לחשוב מחשבות טובות ומתוקות על כל בר ישראל. כשמטעימים את התפוח בדבש, צריך הדבר לפעול בנו פנימה, שנהיה אנו עצמנו בבחינת דבש... שיהיה בבחינת 'טופח על מנת להטפח', להשפיע מתיקות ונועם על עצמנו ועל כל הסובבים אותנו. כתיבה וחתימה טובה, ושנה טובה ומתוקה!

ימי תשובה. והיה מדייק זאת מלשון הגמרא: "לעולם יהא רגיל למחזי בריש שתא", ש'ריש שתא' כולל את כל ימי תחילת השנה, שהם עשרת ימי תשובה.

ולפי דברינו יובן, שעל האדם להחזיק עצמו ב"כל עשרת ימי תשובה" במחשבת בטחון ושמחה, להרגיש רק את חסדי השי"ת ולא להרהר כלל בצד השלילי.

מן התפוח אל האדם: להיות הוא עצמו מתוק ומאיר...

נקודה עמוקה יש להוסיף בזה: בעת שהאדם שקוע באכילת הסימנים ואוכל את התפוח בדבש ושאר מתיקה, עליו להשגיח שהדבש לא יישאר רק על התפוח... צריך לראות שהתפוח המתוק והדבש והסימנים המאירים, בבואם אל קרב האדם, יפעלו שינוי בתוך האדם עצמו. שהמוח יהיה כדבש, שהלב יהיה כדבש, שהאדם עצמו יהפוך למתוק ומאיר. שיתחיל לעבוד את השי"ת בתענוג רוחני ובשמחה עצומה,

אבל, אומר המהרש"א, אם האדם קובע לעצמו סימן ואומר רק את הצד החיובי והטוב: "אם יהיה יום שמש יהיה לי טוב", ואינו מוציא מפיו מה יהיה אם לאו - אין זה בכלל 'נחש'.

נמצא לפי דברי המהרש"א יסוד גדול: כל ענין 'דרכי האמורי' וניחוש כדרכי הגויים, הוא דוקא כשעוסק בצד השלילי, כי בזה הוא מראה שאין לו בטחון בבורא ואינו מאמין בכוח התשובה, התורה והמצוות. אבל כשהאדם מלא בטחון וחושב רק טוב, מותר לו לעשות סימנים, כי 'סימנא מילתא היא'.

לפי זה מובן היטב מדוע אוכלים אנו את הסימנים, כי אין אנו אוכלים אלא דברים מתוקים ומשמחים כדי לעשות 'סימנים טובים', ואין אנו עוסקים בשום ענין אחר.

והנה מובא בלקט יושר - תלמידו של בעל התרומת הדשן - הנהגה מופלאה מרבו.

הוא מספר שרבו היה רגיל לאכול את הסימנים בכל עשרת

תפילה

בענין כח התפילה בימים הנוראים והשתתפות האבות

הקדושים מנו - ערו

יאמר שתפלתך חשובה היא? מי יאמר שתפלתך עולה למרום? ואף אם תעלה, מי יאמר שיענו לך? הלא ידעת היטב מי אתה, ולב יודע מרת נפשו..."

מחשבות והרגשים אלו משברים את לב האדם ומפילים

כל לבקש על שנה טובה ומבורכת ברוחניות ובגשמיות, ומתחננים לפניו יתברך: "אבינו מלכנו, פתח שערי שמים לתפלתנו".

הנה דרכו של יצה"ר לבוא ולבלבל את המחשבה בשעת התפילה בטענות ומענות, כגון: "מי

התייצבות היצר הרע בשעת התפילה והתשובה הראויה לו

הנה בימים הקדושים והנוראים, בעת אשר אנו עומדים שעות ארוכות בתפילה ותחנונים בביהמ"ד, ושופכים שיח לפני אדון

אותו ממדרגתו, ונטולים ממנו את כל התחזקות התפילה.

והנה התשובה הראויה להשיב ליצר הרע בכל השנה כולה ובפרט בימים הקדושים, היא פשוטה וברורה: "הנני יהודי, והרבוש"ע אשר ציווני בהר סיני לשמור שבת ולהניח תפילין ולקיים כל המצוות, לא נתן לי שום פטור משום מצוה או עבירה מחמת שאינני בעל מדרגה!"

ועל כרחך אתה אומר, שתורתי ומצוותי חשובות הן לפניו יתברך!

וכן הוא בענין התפילה. הלא הרבוש"ע חפץ שאתפלל לפניו שלש פעמים בכל יום, בחול בשבת וביום טוב, ולא מצינו בתורה שום פטור האומר ש"כיון שאינני בעל מדרגה הריני פטור מן התפילה..." ומזה מוכח שתפילתי חשובה היא למעלה!

ובפרט ביום ראש השנה, הלא שנינו בחז"ל (ר"ה טז, א): "אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם". הרי שתפילתי חשובה ורצויה מאד. שהרי הקב"ה כביכול בעצמו מבקש מכל יהודי בכל מצב שהוא - "אמור לפני מלכותי!"

ועוד אמרו שם בגמרא: "אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה". הרי לנו שוב שתפילתי פועלת גדולות ונצורות.

ואח"כ נאמר: "ובמה? בשופר". ופירוש הדברים הוא, שמצוותי, אף במצבי השפל כפי שאני נראה בעיני, חשובה היא מאד אצל הרבוש"ע!

וזהו יסוד גדול לכל השנה כולה, ובפרט בימים הקדושים הללו אשר אנו מרבים בהם בתפלות ותחנונים לפני אדון כל.

גילוי נרא מברנא החתם סופר: האבות הקדושים מתפללים עמנו

והנה בא מרנא החתם סופר זי"ע בדרשותיו (סליחות דרוש י"ב דף ש"ג, ועי"ע דרוש י"ז דף שס"ו) ומגלה לנו חיזוק נורא ואיום. ואמר, שבעת שאנו מתפללים בימים הקדושים, יורדות נשמות קדושות מגנזי מרומים, הן נשמות הצדיקים שבגן עדן, ואף ה'אבות הקדושים' יורדים להתפלל עמנו יחד בימים הקדושים הללו.

כמה גדולה ההתחזקות מדברים אלנו! נתאר לעצמנו, אילו היינו הולכים להתפלל בבית מדרשו של אברהם אבינו או של דוד המלך, בודאי היינו מרגישים התעלות גדולה ושבים לביתנו בבטחון עוז, שהרי התפללנו בצוותא חדא עם אברהם אבינו ודוד המלך בעצמם! והנה מגלה לנו החתם סופר שזהו ממש מה שקורה בימים הקדושים הללו.

וזלה"ק: "קבלנו שבראש השנה ויום הכפורים הנשמות הקדושות - דהיינו נשמות הצדיקים - ונשמות האבות" - האבות הקדושים - "מצטרפים עמנו בבית הכנסת בתפלתנו".

האמהות הקדושות מתפללות עמנו

והנה אחר שראינו דברי החתם סופר שה'אבות הקדושים' יורדים בראש השנה לתפילה, יש לנו להתבונן מה עם ה'אמהות הקדושות'? ובפרט שידענו שבראש השנה נפקדו שרה, רחל ורחנה, כדאיתא בגמרא (ר"ה דף י"א).

ויש לציין כאן דברי הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע (עי' בספר מדבר קדש דף צ"א-ק"ה), שאמר בענין האושפיזין קדישין הבאים לבקרנו בחג הסוכות. וכנודע מדברי הזהר

הק' שבכל יום מימי החג באים כל האבות הקדושים, אלא שבכל יום אחד מהם הוא בראש, ביום הראשון אברהם, בשני יצחק וכן הלאה.

ואמר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא, "זה ידוע דאם האבות באו אמהות גם כן באו" - שכל מקום שהאבות באים, באות עמהם האמהות. והביא שם כמה וכמה גימטריאות לרמז ששכבאים האבות באות עמהם האמהות.

והוא הדין בנידון דידן, שבימים הקדושים כשהאבות באים, באות עמהם האמהות הקדושות. ובפרט שביום ראש השנה נפקדו האמהות. ועוד, שהרי אנו קוראים בתורה בענין "וה' פקד את שרה", וכן מפטירים בענין "חנה" ומפני מה? מפני שבראש השנה פקד הבורא יתברך את האמהות הקדושות. וע"כ פשיטא ופשיטא שהן באות לבית המדרש להשתתף עמנו בתפלותינו.

סוד המילה "קבלנו"

ויש להוסיף כאן נקודות המכילות חיזוק רב בדברי החתם סופר הללו.

ראשית, החתם סופר כותב "קבלנו", אך אינו מפרש ממי קיבל דבר זה. והנה בדרך כלל כשהחתם סופר מביא דבר מרביתו, כגון מרבי נתן אדלר, או מהרה"ק בעל ההפלאה, או מרבי זלמן חסיד - אשר העיד עליו רבו שהיה לו גילוי אליהו, או מרבי מענדלע ליליגער - תלמיד הפני יהושע, או מרבי טעבלי שיער, ושאר ענקי הרוח, ה"ה מזכיר שמותם בהתלהבות, וביראת הכבוד ובהשתוקקות, ובפרט ש"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם". ואילו כאן לא הזכיר שום שם.

וע"כ קרוב הדבר לומר, שכשכתב החתם סופר "קבלנו",

כוונתו היתה ל'אליהו הנביא זכור לטוב'. וכפי שמרנא החתם סופר היה אליהו הנביא מצוי אצלו, ובפרט בערב יום הקדוש. וכשיסופר להלן.

גילוי אליהו הנביא אצל החתם סופר בליל ערב יום הכפורים

הרה"ק רבי **יאנקעלע מפשעווארסק** ז"ע ביקש לפרסם את המעשה הבא:

הנה הרב **מפרעשבורג**, בעל הדעת סופר' ז"ע, היה מספר מעשה שקיבל מחתנו של החתם סופר, **רבי משה טובי' לעהמאן**, שהיה הוא בעל המעשה בעצמו (הובא בספר 'ספרא דמלכא' דף ש', ובעוד ספרי תולדות החת"ס).

החת"ס, לאחר הסעודה הראשונה בערב יום כפור, היה נוהג להתייחד בחדרו, ולא הניח לאיש להיכנס אצלו, וכל בני הבית ידעו שעת רצון גדולה היא ואין לפתוח את הדלת.

שנה אחת בערב יום הקדוש, רבי משה טובי' לעהמאן, חתנו של החת"ס - בעת שהיה עדיין חתן, חפץ מאד לקבל ברכה קודם היום הקדוש והנורא. ולא ידע רבי משה טובי' שאחר הסעודה הראשונה, בעת שהחת"ס מסוגר בחדרו, אין פותחים את הדלת. ניגש אל הדלת בתמימות ופתח אותה. ומיד כשפתח את הדלת, נרתע לאחוריו ונפל ארצה והתעלף...

יצא אליו החתם סופר ושאלו: **"האסטו וואס געזען?"** (הראית דבר מה?)

השיב לו: **"ונבהלתי מאד, כי ראיתי אש!"** ולחש לו החתם סופר באזנו: **"איך האב א באזון געהאט, אליהו הנביא איז געוועזען ביי מי!"** ... (ביקור היה אצלי, אליהו הנביא היה אצלי!)

כאשר שמע ר' ישראל שטערן

מלונדון את המעשה מר' פנחס יודא ליבערמאן, אשר שמעו מה'דעת סופר' ז"ע, הלך וסיפר הדברים לפני הרה"ק רבי **יאנקעלע מפשעווארסק** ז"ע, והרבי ביקשו שיחזור ויספר המעשה שוב ושוב בדקדוק הלשון ממש.

וביקש הרה"ק רבי יאנקעלע מר' ישראל, שבעת אשר ידפיס אחד מספרי החתם סופר, יקבע בעמוד האחרון את המילים הללו:

"לבקשת ידידי יענקלע לייזער מאנטווערפן, אני רוצה להדפיס זו". והוסיף על כך ואמר לו: **"מחויב אתה להדפיס כן!"**

חזינו מזה כי החת"ס זכה תמיד לגילוי אליהו, ובפרט בערב יום הכיפורים. וע"כ קרוב לוודאי כי מה שכתב בלשונו **"קבלנו"**, קאי על **אליהו הנביא**.

ונודע מה שסיפר בנו הרה"ק **רבי שמעון סופר** ז"ע, רבה של קראקא, שאמר לו אביו החתם סופר: **"אליהו הנביא הוא אורח רגיל אצלי!"**

ואפשר שקיבל החת"ס דברים אלו מרבותיו הקדושים, הנשר הגדול רבי נתן אדלער או הלוי הגדול בעל ה'הפלאה' ועוד. מ"מ, בכל אופן שיהיה, **יש לנו כאן 'קבלה' ו'פסק' ממרנא החתם סופר, כי שבעת הרועים מתפללים עמנו!**

טעם שאין אומרים 'הלל' בראש השנה

עוד דבר נורא איתא בדברי החתם סופר. הנה ידוע שאין אנו אומרים 'הלל' בראש השנה. ובגמרא בסוף מסכת ר"ה ובמסכת ערכין (דף י"ו) איתא ששאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה: **"מפני מה אין ישראל אומרים שירה בראש השנה וביום הכפורים?"**

וביאר החת"ס כמה פעמים בדרשותיו, דכיון שיום זה הוא 'יום

גנוסיא של מלך" שבו מכתירים את הבורא למלך, ובו מתחילה שנה חדשה וזכינו להגיע אליה, וגם זיכנו הקב"ה במצות 'תשובה', הרי זה יום של שמחה גדולה והיה ראוי לכאורה לומר בו הלל. ועל כן תמחו המלאכים מדוע אין אומרים שירה.

והשיב להם הקב"ה: **"ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני ויאמרו שירה?"**

וחידש בזה החת"ס חידוש נורא: כיון שבימי ראש השנה ויום כיפור אנו זקוקים לתפילות האבות הקדושים, והם אכן יורדים מגניז מרומים להתפלל עמנו, חל בזה הכלל שאמר דוד המלך בתהלים (קטו.ו.ז) **"לא המיתים יְהִלְלוּ קָה"**. וכיון שהאבות הקדושים כבר שוכנים בעולם העליון, אינם יכולים לומר שירה בעולם הזה.

אמר הקב"ה למלאכים: בימים קדושים אלו, בעת שאני שולח את האבות לסייע לבני ישראל בתפילתם, אין ישראל יכולים לומר הלל בשעה שהאבות עומדים שם ואינם יכולים להצטרף אליהם. ומשום כן אין אנו אומרים הלל בראש השנה וביום הקדוש.

ויש בזה התחזקות עצומה, כי **גילה לנו החתם סופר שדבר זה שהאבות יורדים אצלו הוא 'הלכה למעשה' ממש, ולא רק בבחינת 'דרוש', ומשום כך ממש אין אומרים 'הלל'!**

האבות הקדושים מככים אותנו בבית מדרשנו

עוד נקודה נוראה איתא בדברי החתם סופר.

נתבונן נא, אילו היינו הולכים להתפלל בבית מדרשם של אברהם יצחק ויעקב, ודאי היינו שבים לבינתו בבטחון גמור שתפילותינו נתקבלו. אלא שהיה מקום להסתפק: **"מי יאמר שזכיתי**

האבות הקדושים יורדים במיוחד אלינו ומתפללים עמנו.

ב. מורגשת בנו 'חשיבות' גדולה, כאשר ה'אבות הקדושים' באים להתפלל עמנו בבית מדרשנו, וחשים אנו את חשיבותנו בתור זרע אברהם יצחק ויעקב, אשר הם מבקשים אותנו להתפלל עמנו.

ג. וגם ה'אמהות הקדושות' מתפללות יחד עמנו.

גע'פועל'ט אלעס גוטס!

להסתפק כלל אם תפילותינו נתקבלו, כי כל האבות הקדושים יורדים מגן עדן אלינו לבית המדרש, והמה מבקשים אותנו!

גורל החשיבות של איש יחורי בתפילתו

ממילא נכנסים אנו לימים הקדושים:

א. ב'התחזקות' עצומה, שבעזרת השם נפעל כל טוב, שהרי

שתעלה תפילתי יחד עם תפילת הצדיק? ורק היינו מתחזקים בזה שהתפללנו אצל צדיק, כי "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", וכמו שכתב החתם סופר בהגהותיו על שולחן ערוך בהלכות תפילה (סי' ק"ב סק"א), ש'חנה' התפללה בד' אמות של 'עלי הכהן', והיה זה מסוגל שתתקבל תפילתה.

אבל כאן בא החת"ס ומגלה לנו, ש'בזמן הזה' אין אנו צריכים

יראתי מתוך שמחה

יסודות היו"ט של ראש השנה במשנת הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע: יראה, תשובה ושמחה באגודה אחת

"קדחת על ניקולאי"

הנה נבוא לבאר יסודות יום טוב ראש השנה במשנתו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע.

בחצר הקודש קארלין ראו בראש השנה השראה עצומה של יראה וכח התפילה בלהב אש. נודע המעשה בחסיד חב"ד, מתלמידי הצמח צדק זי"ע, אשר נזדמן בראש השנה לקארלין ולא יכול היה להגיע לרבו, ועל כן התפלל שם.

במוצאי יום טוב התבטא ואמר: **"קדחת על ניקולאי!"**

באותם ימים משל הקיסר ניקולאי ברוסיא ביד רמה, וצבאו היה ידוע בסדר ומשמעת. אמר אותו חסיד כי ניקולאי יכול ללמוד פרק בעבודת הצבא מעבודתם של חסידי קארלין.

כה אמר: **"להרעיב אלפים חיילים במשך שלשה ימים, ועוד**

גיסא יראה נוראה ועבודה עצומה, אך מאידך גיסא אין לתאר את גודל השמחה שהיתה שם בראש השנה. מפי 'זקני קארלין' מקובל, כי לאחר אמירת תשליך היו חסידי קארלין מרקדים שעות ארוכות בניגון "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", ומלווים את הבית אהרן מתשליך בחזרה לחצר הקודש, ושם המשיכו בריקודים קדושים לכבוד שמחת היום.

[וכפי שכתב הבית אהרן בספרו הקדוש, כי עיקר עבודת ראש השנה הוא ענין ה'רעות' - להיות באחדות יחד, וכן מדת השמחה, ועל ידי זה ממליכים את הבורא יתברך. עבודת השמחה והריקודים שם היו באופן נעלה מאד. נמצא שהיו יראה ושמחה משולבים זה בזה. ומחמת ענין ה'רעות' המוזכר רבות בספרו, היו מזמרים דוקא פסוק זה של "אגודה אחת"].

לירות בכזה פחד ואש! - כוונתו היתה על ימי ראש השנה בקארלין, שם סיימו את התפילה בסוף היום (ואפשר שנתכוון גם לתענית ערב ראש השנה וצום גדלי' הסמוך - וביחד יש ג' ימים).

בדבריו נתכוון כי הלהט והאש שבהם התפללו היו דבר שגם הקיסר ניקולאי היה יכול לקנא בו. דברים אלו סיפר לכמה חסידים, ושמעם בנו של הרבי, הרה"ק רבי אשר'ל מסטאלין זי"ע (אשר'ל כונה 'היונגער רבי' - הרבי הצעיר - לפי שהנהיג בחיי אביו, וגם מפני שנסתלק לבית עולמו זמן קצר לאחר פטירת אביו הבית אהרן, לאחר שנה ומחצה של הנהגה).

נכנס רבי אשר'ל לאביו הבית אהרן וסיפר לו הדברים. כששמע זאת אביו הקדוש, ציוה לקרוא לאותו חסיד חב"ד כדי לשימוע הדברים מפיו, כי ראה בזה לימוד זכות עצום על ישראל. וחזר החסיד על דבריו לפני הבית אהרן, והיתה לו נחת רוח מרובה מזה. הנה כי כן, בקארלין ראו מחד

מהות יום ראש השנה: בין יום הפחז ליום השמחה

בעזרת השם נלמד עתה כמה דברי תורה מספר בית אהרן, בהם נראה כיצד עבודת הקודש בראש השנה מורכבת מיראה ושמחה כאחד.

ויש להקדים: מצד אחד ידענו כי ראש השנה הוא יום פחד, כדאמרין ב'ונתנה תוקף' (י) כי הוא נורא ואיום, לפי שדנים בו את האדם. וכמו ששינו במשנה במסכת ראש השנה (ru) "וכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון". ובגמרא (ru) אמרו "שלשה ספרים נפתחים", ובגמרא (n) דרשו על הפסוק "כִּי חֶק לְשֹׁרֵץ הָאֵל, מִשְׁפָּט לְאֶלְקֵי יַעֲקֹב", שהקב"ה דן בו את הכל.

עוד אמרו בגמרא במסכת ביצה כי "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה". וכל זה מביא פחד עצום, שהרי האדם עומד למשפט.

טעם נוסף להיותו זמן יראה, כי ראש השנה הוא היום הראשון לעשרת ימי תשובה. וחז"ל למדונו בגמרא (יח) על הפסוק "דָּרְשׁוּ ה' בְּהַמְצֹא קֶרְאָהּ בְּהִיטּוֹ קְרוֹב" (ישעיה נה, ו), שבימים אלו יש לאדם כח התשובה יותר מכל השנה.

וכתב הרמב"ם שאף שהתשובה מעולה בכל עת והיא מצות עשה שאין הזמן גרמא, מכל מקום בעשרת ימי תשובה היא מתקבלת יותר ומיד. וזה לשונו: "התשובה והצעקה (היינו תפילה) מתקבלת ביותר, ומתקבלת מיד".

עוד כתב הרמב"ם שתפילת היחיד ותשובתו בימים אלו כוחה יפה כח תשובת הציבור לקרוע גזר דין.

נמצא שהוא יום הפחד, ויום יראה, ובו נכתבים לחיים או להיפך, והוא ראשית ימי התשובה וזמן

גדול לתשובה.

ראש השנה יום שמחה מלא בטחון

אולם מאידך גיסא, מצינו שראש השנה הוא 'יום שמחה'. הנה בנחמיה מצינו שעזרא הסופר אמר לישראל בראש השנה, בשעה שהיו מתחרטים על עונותיהם: "לָכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וּשְׂתוּ מִמֵּתִיקִים", וצויה עליהם: "וְאַל תַּעֲצֹבוּ כִּי חֲדָתָה ה' הָיָא מֵעַדְכֶם" (נחמיה ח, י).

וכן נפסק בשולחן ערוך (סי' תקצ"ד) שיש להרבות באכילה ושתייה ואסור להתענות בו, אך הכל מתוך כובד ראש "כי קדוש היום לאדוננו", כפי שהובא במטה אפרים.

וכן הביא הטור (סי' תקפ"ב) בשם המדרש, שבראש השנה אין לובשים בגדים שחורים חלילה כעמים העובדים כוכבים שהם נשברים ביום דינם. אדרבה, אנו שמחים בבטחון שהקב"ה ימחול לנו על עונותינו, ולובשים בגדים לבנים, וטובלים במקוה בערב ראש השנה, ורוחצים ומסתפרים, כי יום שמחה הוא.

ובפוסקים (סי' תצ"ז) מבואר שהלכות שמחת יו"ט בראש השנה שונות משאר ימים טובים, שאינו בכלל שלש רגלים ואין בו מצות עליה לרגל, אך מ"מ הוא יום שמחה מחמת קדושת היום והבטחון במחילת עונות כדברי הטור. ועוד שהוא "יום גנוסיא של מלך" (כמבואר בדברי רב סעדיה גאון בטעמי תקיעת שופר, ובעוד מקומות בדרשות החתם סופר), שממליכים את הקב"ה בכל שנה ושנה על ידי מצות שופר ותפילות מלכויות זכרונות ושופרות.

הנה יש להאריך בדברי הפוסקים בענין חיוב השמחה בראש השנה כבכל שלש רגלים. וכבר נודעת שיטת הראב"ע (בספר נחמיה) דאיכא 'חיוב שמחה', וכן הוא

בספר יראים מצוה רכ"ז ועוד, וכן היא שיטת החתם סופר (סי' קס"ח). ויש בזה אריכות גדולה בפוסקים, ויש בזה נפקא מינה להלכה לענין אכילת בשר ושתיית יין מלבד חיוב קידוש, ועוד חזון למועד.

שיטת הבית אהרן: תשובה, יראה, שמחה והתחזקות

נמצא כי לפי דברי חז"ל והשולחן ערוך, עומדים אנו בין היראה מצד אחד והשמחה מצד השני משולבים יחד. ובעזרת השם נראה יסודות נוראים מבעל הבית אהרן זי"ע איך ששני הענינים הללו מתאחדים יחד. ונביא לשונו הקדוש שדרש וחקר שיהא ראש השנה בבחינת יראה ושמחה כאחד.

בפרשת נצבים (דף ק"ל ע"ב, ד"ה ראשית) איתא שהבית אהרן האריך בשבת קודש פרשת נצבים קודם ראש השנה ואמר לחסידיו: "צריך להיות בבחינת התשובה והיראה בראש השנה בבחינת לב נשבר".

מבואר בדבריו שצריך שתי בחינות: א. בחינת 'תשובה', כי הוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה. ב. בחינת 'יראה', כי הוא היום שבו הקב"ה שופט כל הארץ.

והוסיף שם: "וכמו כן גודל החיוב על התחזקות והשמחה". הרי שעורר הבית אהרן את החסידים על החיוב הגדול של 'חיזוק' ו'שמחה'.

ושם (ד"ה ביום ה') מובא שדיבר בליל שישי קודם ראש השנה, והאריך הבית אהרן בדבריו עם החסידים "איך צריך לקבל זה היום ביראה ובשמחה".

הרי חזינו בבירור שצריכים היראה והשמחה לילך שלובים יחד. והבאנו דבריו אלו כסוג של 'פתח' לראות איך שדרש הבית אהרן משתי העבודות הללו יחד.

עבודת היראה: כח' דין למטה כבטל' דין למעלה

ועתה נבוא לביאור 'עבודת היראה' שדרש הבית אהרן ביום הקדוש ראש השנה.

הנה הביא הבית אהרן (שם ד"ה איתא במדרש) הפסוק: "וַיִּגְבֶּה ה' צְבָקוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָקֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בַּצִּדְקָה". והקשה במדרש מהו "וַיִּגְבֶּה ה' צְבָקוֹת בַּמִּשְׁפָּט"? מהו הענין שכביכול מגביהים ומרימים את השי"ת בשעת המשפט?

ועוד, שמשמע מהמדרש שיש כאן כביכול בחינה של נשיאת פנים ב'שוחד', שאפשר להתרומם מעל המשפט. וכעין זה מצינו בדברי חז"ל במסכת ברכות (כ. ב.) ששאלו על הכתוב בברכת כהנים "יֵשָׁא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ": וכי יש לפניו משוא פנים? והא כתיב (דברים י. ז) "אֲשֶׁר לֹא יֵשָׁא פָנָיו וְלֹא יִקַּח טוֹחַד"!

ותרצה הגמרא: "הם מדקדקין על עצמם עד כזית ועד כביצה". וכיון שבני ישראל הולכים 'לפנים משורת הדין', אומר הקב"ה כביכול, "אף אני אשא להם פנים ואנהג עמם לפנים משורת הדין".

וכתב המהר"ל שהקב"ה נהג במידה כנגד מידה. שאם בני ישראל מוותרים על הדין וההלכה והולכים יותר מן הדין - לפנים משורת הדין - אומר הקב"ה: אף אני אלך לפנים משורת הדין ואוותר לבני ישראל ואשפיע להם כל טוב.

השי"ת מתגבר ועושה עמם צדקה

ועל דרך זה הם דברי הבית אהרן, שהביא בהמשך המדרש: "כשישראל עושין את המשפט", היינו כשבני ישראל עושים את המשפט בעצמם, "השי"ת מתגבר ועושה עמם צדקה".

רצונו לומר, שאם בני ישראל עושים תשובה מעצמם ומעוררים על עצמם מדת היראה והדין ומפשפשים במעשיהם, הרי זה בחינת 'לפנים משורת הדין' שעושים המשפט על עצמם, ואז גם הקדוש ברוך הוא מגביה המשפט לפנים משורת הדין וכותבנו בספרן של צדיקים לכתובה וחתומה טובה.

להמשיך עליו היראה בא"ו הימים

והוסיף הבית אהרן לבאר ענין התעוררות היראה.

"שהימים אלו מתחילין בדין וסופן ברחמים". שתחילתם בדין ומשפט אלא שסופם רחמים. והמשיך: "והעיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו היראה באלו הימים". שצריך האדם להמשיך על עצמו יראה, שילך לפנים משורת הדין ויביא על עצמו יראה, "באיזה אופן שיהיה", ואין חילוק באיזה אופן ימשיך היראה עליו.

והנה, כיצד מעוררים היראה?

במקום אחר בדברי הבית אהרן לראש השנה (דף קל"ג ע"א) כתב: "כי זה החודש מתחיל מן היראה, ומקודם הוא היראה תתאה". והביא דברי הגמרא מברכות על רבי יוחנן בן זכאי קודם פטירתו שציווה לתלמידיו: "הלוואי שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם". וביאר הבית אהרן: "היינו יראת עונש".

והמשיך שם: "וזהו הפירוש וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים - היינו יראת המלכות, יראת עונש". שכל אחד יכול להבין ולקבל יראת העונש. "ואחר כך זה מזה" - שאפשר לעלות למדרגה שניה, "זהו יראת הרוממות", שהיא "מפחד ה' ומהדר גאונו". ואח"כ אומר: "ואחר כך בא לאהבת ה' ונותן באהבת ה' זה לזה", שהיא

כבר מדרגה גבוהה מאד.

נמצא שדרך עירור היראה היא על ידי התבוננות ביראת העונש, כל אחד לפי מה שמעוררו ליראה כזו.

כ' מדרגת יראה: יראת העונש ויראת הרוממות

נמשיך בביאור דבריו הקדושים:

"על כל פנים, עיקר ההתחלה באלו הימים היא היראה, ומשבר לבו בקרבו מגודל היראה והפחד". הנה עיקר העבודה היא שיקבל האדם על עצמו יראת העונש ופחד מהימים הללו. ענין יראת העונש הוא שירא לנפשו מן העונשים המגיעים על העבירות, וירעד לבבו בקרבו מאימת הדין מפני שחפץ הוא לזכות לכתובה וחתומה טובה ולשנה טובה ומבורכת.

כאן יש להעיר, כי יש הסוברים שבדרכי החסידות לא אחזו מעבודה של יראת העונש, ויש אומרים דבפרט ביום ראש השנה לא היו מהרהרים בזה כלל, אולם חזינן מדברי הבית אהרן הקדוש שתבע זאת מן החסידים.

(אבב, החתם סופר בדרשותיו (דף שס"ז דרוש ט"ז ו"ד אלו, ובעוד מקומות) הולך בדרך נפלאה וסובר שלא יהיה לאדם פחד ולא יחשוב מחטא כלל בראש השנה. ורצונו לומר, דאף כשעושה תשובה מיראת העונש, לא יזכיר זאת בפיו וגם במחשבתו לא יעלה זאת. אולם במקומות אחרים בדברי החת"ס משמע דבשעת 'תקיעות דמיושב' יחשוב גם יחשוב בעניני תשובה, כפי שביאר האריז"ל והשל"ה הקדוש, והובא ג"כ במג"א סימן תקפ"ד ובשו"ע הרב שם, ובעזה"י עוד חזון למועד.

וכן כשמעיינים בדברי המגיד מקאזניץ בשם רבו המגיד ממעזריטש הקדוש, אומר הוא ג"כ שלא יחשוב האדם מעונשים כי

הרהור זה מעורר דינים למעלה.

ולכאורה קשה, שהרי חזינן בדברי הבית אהרן שכתב שיחשוב האדם מיראת העונש?

ואפשר לומר בדרך אחת, דהבית אהרן מדבר כאן מענין העבודה שבערב ראש השנה, וכפי שאמר החת"ס שעיקר התשובה והפחד הוא דוקא בערב ראש השנה. ואכן חזינן שדבור זה של הבית אהרן נאמר **בפרשת נצבים**, שהיא קודם ראש השנה.

אולם באמת מצינו בבית אהרן כמה פעמים שענין התשובה בראש השנה הוא דוקא ביראת העונש. ואפשר לומר דאפילו בראש השנה כשאדם עושה תשובה, יראת העונש שאמר הבית אהרן אינה אלא כדי לעוררו ולהקיצו משנתו שישבו בתשובה, **ולא שיחשוב כל הזמן מן העונש**, כפי שנתבאר בדרשות חת"ס.

ומה שאמר המגיד מקאזניץ, הרי הוא מדבר מפחד שיש בו חסרון בטחון, בין בענין התשובה ובין בענין הכתיבה וחתימה טובה. אבל ודאי שצריך האדם ליראת העונש כדי לשוב בתשובה ולקבל על עצמו מכאן ולהבא.

"וכשיש דין למטה אין דין למעלה"

נשוב לדברי הבית אהרן, האומר שצריך האדם לעורר בעצמו יראה בימים אלו "באיזה אופן שיהיה". וביארנו שיעורר עצמו או ביראת העונש (או ביראת הרוממות). והוסיף על זה: **"וכשיש דין למטה, אין דין למעלה"**. והוא מאמר חז"ל במדרש, שאם ישראל עושין משפט למטה, אין עליהם דין מלמעלה.

וכפי שביארנו: כשאדם הולך ועושה לפניו משורת הדין, ודן את עצמו ועושה חשבון הנפש - ואין הכוונה שיזכור עבירותיו

תמיד, אלא שיעשה חשבון הנפש ויעורר בקרבו את מדת היראה - וכמאמר הרה"ק רבי ר' אברהם אלימלך מקארלין ז"ע, ש"א גוטע ביכ-האלטער עושה החשבונות במהירות, ובמקום שצריך לתקן מתקן, והולך מיד להלאה!" - ה"ה מעורר על עצמו 'דין למטה' וכשיש דין למטה, כיוון שדן את עצמו, שוב אין עליו דין למעלה.

וביאר הבית אהרן (דף ק"ל ע"א): **"וזהו פירוש המדרש כשישראל עושין המשפט כו"**, רצונו לומר, כשישראל דנים את עצמם. ואומר הקב"ה באותה שעה: "כיוון שאתם יוצאים מגדרכם ודנים עצמכם לפני משורת הדין, אף אני אצא מגדר הדין ואעבור על המשפט". והוסיף: **"ועושה עמם צדקה"**. שהקב"ה עושה צדקה עם ישראל ומברכם בכתיבה וחתימה טובה ובשנה טובה ומבורכת.

ואמר הבית אהרן, הנני מגלה לך ב' מיני יראות (כפי שלמדנו בדף ק"א, וכאן כתב זאת בקיצור נמרץ): **"ואופן היראה"**, מהו אופן היראה? ואמר כך: **"אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת"**, אם זכית להיות מעובדי ה' הקרובים אליו, **"בוודאי יש להם יראה ופחד באותן הימים, יראה עלאה"** - והיא יראת הרוממות. פירוש, שירא מגדולת הבורא, ויש לו יראת בושה, והיא מדרגה עליונה ביראה.

"ואם לאו" - אם אין לו יראת הרוממות, ה"ה בבחינת **"מאימת הדין נפשי תבחיל"**, כפי שאומר ה'פייטן". שירא וחרד מפני שחפץ בכתיבה וחתימה טובה ובשנה טובה, וירא לפניו פן יענש חלילה על עבירות שבידו.

וסיים הבית אהרן: **"צריך מאד לירא ולפחד, וזהו העיקר"**. העיקר הוא שתהיה יראה ופחד גדול. ואם יש לאדם פחד, **"ואז הקב"ה עושה עמם צדקה"**. שאם תפחד,

תזכה לצדקה גדולה מאת הבורא שיברכך בכתיבה וחתימה טובה ובשנה טובה ומבורכת.

כיכר אפשר להיות בשמחה בשעת הפחד? משל הבנין

לאחר לימוד דברים אלו, ישאל השואל: **כיכר אוכל להיות בשמחה בתוך הפחד?**

אלא שבאמת הבית אהרן כבר תירץ קושיא זו בדבריו, ונרחיב בזה עפ"י מ'של:

אדם אחד נודע לו שמכרו לו נכס גדול, בנין רב עם הרבה דירות. עתה עליו להשקיע בבנין זה חצי שנה של עבודה קשה כדי לתקנו ולשפצו, ולאחמ"כ יוכל להשכירו ולהרויח מליוני זהובים.

והנה באותה חצי שנה של עבודה, משקיע הוא את כל כוחו ואינו אוכל ושותה כראוי. שנתו נודדת מעיניו, ובא לביתו בשעה מאוחרת ואינו רואה כמעט את אשתו ובניו. נמצא שבחצי שנה זו הוא מסגף עצמו, והוא ביראה ופחד גדול שמא לא יעלה בידו לתקן את הבנין כראוי.

ועתה נשאלת השאלה: באותה חצי שנה שאינו אוכל ושותה כראוי, ואינו נהנה עם בני משפחתו, האם הוא בשמחה או לא?

התשובה היא: **הוא מלא שמחה וחדוה**.

ויש לתמוה: מדוע? והלא אינו אוכל ואינו שותה, ואינו מדבר עם בני אדם כדרכו ואינו עם בני ביתו, וכיצד יתכן שיהיה בשמחה?

אלא התשובה פשוטה: **מפני שידוע הוא שלאחר חצי שנה תבוא תוצאה כה גדולה, וירויח מליונים ותהיה לו הרחבה גדולה. ממילא, אף שעשכשו אינו בטובה, הרי הוא שמח וטוב לב מפני שידוע ססוף הדבר להביא לו שמחה עצומה**.

אף כאן, כשיש לאדם יראה

ופחד עתה, נשאלת השאלה: כיצד יהיה בשמחה? והתשובה היא כנ"ל. אומר הבית אהרן, **שעל ידי היראה והפחד עושה עמנו השי"ת צדקה**. כי על ידי יראתך ופחדך - בבחינת "אם יש דין למטה אין דין למעלה" - תזכה לכתובה וחתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת.

ונמצא, **שבעת שיש לך היראה והפחד הנך מלא שמחה**, "כי יודע אתה שהנך עומד להרויח כאן מיליונים!"

היראה כמקור לתענוג ומתיקות בעבודה

אבל ביסוד הדברים הנה באמת 'קושיא מעיקרא ליתא', כי כבר הורה לנו הרבינו יונה (מס' ברכות ריש פ"ה) שבעניני גשמיית היראה והפחד הם בסתירה לשמחה ולאבהה, אמנם בעבודת השם יתברך נאמר "וגילו ברעדה", שהם דברים ההולכים יחד. ועל כן, כשאדם שרוי ביראה ופחד בימי ראש השנה, אין זה סתירה כלל לשמחה.

והטעם בזה, כפי שהאריך הבית אהרן בכל ספרו, שעבודת השם היא מתוקה, ויראת הקב"ה אינה כיראה מפני אריה המזיק, אלא ככתוב במשלי: **"יִרְאַת ה' תוֹסִיף יָמִים"**.

וכן לימדנו הרה"ק רבי אהרן הגדול זי"ע בזמרו "קה אכסוף", באומרו: **"משוך נועם יראתך" - הרי שיראת שמים היא נעימות ומתיקות!**

והנה בביאור טעם הדבר שיראה היא מתוקה, יש אריכות דברים, ונאמר כאן בדרך תמצית ובקצרה:

כתב הבית אהרן (פרשת נצבים דף ק"ל ע"ב) על הפסוק **"הַנֶּחֱמָדִים מִזֶּהָב וּמִזֶּהָב רַב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֶפֶת צוּפִים"**, ש'נחמדים' היינו מתיקות,

אור ותענוג, והיא מדת האהבה. ו'מזהב' היינו בחינת זהב, וכמובא בזוהר הקדוש שזהב הוא בחינת יראה.

ולכאורה יש להבין, איך יבואו המתיקות והיראה יחדיו?

אלא שביאר הבית אהרן: **"מאין בא לו החמדה"**, כלומר מנין יבוא לאדם תענוג ומתיקות בעבודת השם? ומנין תבוא לו השמחה בעבודה? והשיב: **"מזהב, מבחינת זהב, והוא בחינת היראה, כמבואר בזוהר הקדוש"**. נמצא שהמתיקות והשמחה בעבודת השם באים דוקא על ידי היראה. וכלשונו: **"והעיקר על ידי היראה, ואחר כך באה לו התשוקה"**. כשתהיה לאדם יראה, תבוא לו אחר כך מתיקות גדולה.

נמצאנו למדים: **בעבודת השם, על ידי היראה באה המתיקות**.

היראה היא התענוג והטובה הגדולה ביותר לאדם

עוד הוסיף הבית אהרן: **"והעיקר הוא על ידי היראה, ואחר כך באה לו התשוקה"**. רצונו לומר שיראת שמים מביאה תשוקה ומתיקות, ולא חלילה עצבות או מרה שחורה. בעזה"י נבאר כמה מהלכים איך היראה מביא מתיקות לאדם, ונרחיב מעט בביאור הענין (יסוד הדברים מובא בספה"ק 'פרי הארץ' להרה"ק רבי ר' מענדלע וייטעבסקער זי"ע):

ציירו בנפשכם אדם המהלך לתומו בנחת בין הרים וגבעות, מתבונן ביופי הבריאה ומודה לבורא על עולמו הנאה. אמנם, אין הוא מרגיש כלל שהוא עומד ממש על שפת הר גבוה ותלול, ואם יצעד עוד פסיעה אחת עלול הוא ליפול לתהום עמוקה רח"ל, שתוצאותיה נוראות.

רגע לפני הגיעו אל פי התהום, תפסו חברו בכח והחל לצעוק

עליו: **"אנה אתה הולך? מה אתה עושה?!"**. האיש נבהל מאד ורעד מרוב פחד, ושאל את חברו בכעס: **"מה תרצה ממני? למה הבהלתני כל כך?"**. השיב לו חברו בנחת: **"בא עמי ואראך - הנה הצלתי את חייך עתה!"**

כך הוא הענין ב'יראת העונש'. הקדוש ברוך הוא ברא את פחד העונש כדי לעוררנו משנתנו, לנערנו ולהזהירנו: "השמר לך, אל תעבור עבירה!", כי אם יחטא אדם ח"ו, הרי הוא משבר בזה את כל איברי נשמתו הרוחניים, וגם בגשמיות התוצאות הן לאין שיעור, ככתוב בתורה הקדושה.

בעולם הזה ניתנה לנו בחירה ואין אנו רואים את המציאות בגלוי, לכן ברא הקב"ה את ענין היראה לעורנו לכל נפול לתהום העבירות. נמצא אפוא שהיראה היא מתוקה. ואפילו יראת עונש פשוטה היא הטובה הגדולה ביותר שיכולה להיות לאדם.

יראת העונש מציגה אותנו ממעשי רמאות

בספרים הקדושים מובא משל נוסף: מעשה באדם שביקש לקנות בנין גדול ובו דירות רבות במחיר זול מאד, וכבר חתם על חוזה עם המוכר.

לפתע בא חברו והזהירו בבהלה: **"מה אתה עושה? הרי האיש הזה מפורסם בגנבותיו!"**. הקונה לא הבין מה חברו רוצה: **"מדוע אתה מפחידני? הרי אני נושא ונותן עמו זמן רב, והוא נראה יהודי מתוק ומאיר פנים, ונותן לי בנין זה כמעט בחינם"**.

חברו לא רפה ממנו והחל להטיל בו פחדים: **"עליך להאמין לי, שכל זה הוא חלק מהרמאות שלו! הוא מראה עצמו כמתוק רק כדי להפילך ברשת רמאותו, ותאבד את כל כספך!"**.

כשראה החבר שאינו יכול לשכנעו, הלך אל בני משפחתו וידידיו ועורר רעש גדול, עד שבאו כולם והפחידוהו מאד. למעשה, מחמת הלחץ הגדול, ביטל את המקח. **לא עברו ימים מועטים ונתגלה לכל העיר שאותו מוכר אכן היה רמאי גדול.** מיד הלך האיש אצל חברו ומשפחתו והודה להם מאד על שהטילו בו פחד ולחץ, כי זה מה שהצילו מרמאות ודאית...

רואים אנו מכאן שהיראה היא הדבר הטוב ביותר שיכול להיות. יראת העונש מצילה אותנו ממעשי הרמאות של היצר הרע, המנסה לפתותנו כאילו העבירות הן תענוג, וכאילו הדיבור באמצע הלימוד הוא טוב, או שלשון הרע ורכילות הם הנאה. באה יראת העונש וזועקת: **"יצר הרע! רמאי אתה, גנב ורוצח, צא מכאן!"**

הרי שהיראה היא הדבר המתוק ביותר בעולם.

וזוהו ביאור דברי הרבינו יונה, שבעבודת השם היראה, האהבה והשמחה הולכים יחדיו! כי היראה מן העבירות עוזרת לנו להינצל מכל רמאויות היצר, וזוהי המתקנות והתענוג עליהם דיבר הבית אהרן, הבאים דוקא מן היראה.

היראה מביאה את התוצאות הנצלות ביותר

עוד משל מובא בספרים הקדושים לבאר האין היראה מביאה מתיקות ותענוג בעבודת השם:

מעשה במלך שחיפש שר שיהיה לו ליד ימינו. הכל מבינים שמעמד כזה מביא עמו עושר רב, ארמון פרטי וקירבת המלך שאין לשערה.

ביקש המלך לנסות מי ראוי לכבוד זה, וציווה שכל המועמדים יבואו לפניו בכל יום, כדי לבחון

בהנהגתם מי מהם נאמן באמת. בכל יום נכנסו שרים שונים, דיברו דברים נאים ושיבחו את המלוכה, אולם היה אחד מהם שהיה נכנס בדרך ארץ מופלגת, בביטול ובמורא גדול, ובו בחר המלך להיות לו לשר.

כך הוא הדבר אצלנו: **כשיש לנו יראה, אנו מראים לפני הרבש"ע שאנו מכירים במלכותו וחשים במלך מלכי המלכים.**

ואז אומר הרבש"ע: כיוון שיש לך יראה, הריני בוחר בך להיות לי לשר ואתן לך את כל הטוב!

היראה מביאה לידי התוצאות הנאות ביותר.

וכן הוא בענין עבודת השם, שהאדם שיש בו יראה, הכנעה וענוה, מראה הוא בזה לפני הרבש"ע עד כמה נאמן הוא אליו. והשכר על זה מגיע תיכף ומיד, שהקב"ה מגביה שר וחשוב, והוא מתחיל להרגיש נועם זיו התורה ומצוות וקדושת שבת קודש, והקב"ה אומר לו **"אתה שר שלי, אתה יכול להיכנס לחדרי פנימיים של המלך, וליהנות מהארמון, ליהנות מתורה ומצוות, תענוגים אין קץ!"**

הקירבה הבאה על ידי יראה וענוה

עתה נבוא לביאור מדרגה נוספת בענין היראה, המובאת בספרים הקדושים **'מאור עינים'** ו'**באר מים חיים'** כמה פעמים, שמדרגה עליונה זו מביאה את האדם לידי 'תענוג עילאה'.

ובהקדם, משל למה הדבר דומה: מלך אחד חיפש לו יועץ סתרים, איש אשר יוכל להשיח עמו ולגלות לו את ספוני לבו. דבר זה היה שאיפת כל איש בחצר המלך, כי התענוג לחסות ב'אור פני המלך' בכל יום ויום ולהיות לו ליועץ

קרוב, אין לשער ואין לתאר.

נהג המלך בסדר זה, שנתן לכל השרים לבוא ולדבר עמו, כדי לבחון מי מהם ראוי להיות לו ל'ידיד נפש'. ולמעשה, בחר המלך באותו שר שהיתה בו היראה והענוה הגדולה ביותר. ואין אנו מדברים כאן ביראת עונש, אלא ביראה מרוממותו ומחכמתו העמוקה של המלך. השכר על כך היה שנעשה יועץ פרטי, היכול לדבר עם המלך פנים אל פנים, ואין לך תענוג גדול מזה, והוא כבוד ותענוג למעלה מכל השגה.

(ואף שאין המשל דומה לנמשל בכל פרטיו),

מ"מ כאשר יהודי מראה יראה וענוה לפני הבורא ומכיר במלכותו, אומר הרבש"ע: "בנים אתם לה' אלקיכם", והרי אתה נעשה כביכול יועץ סתרים שלי.

אומר הקב"ה: בני ישראל מניחים תפילין ואומרים "שמע ישראל" כדי להעיד על מלכותו, וכיון שיש בך יראה וענוה ואתה מכיר במלכותו, אלך גם אני כביכול ואניח תפילין, ושם אכתוב "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

ועוד אומר הקב"ה: "הרי אתה נעשה שותף עמי במעשה בראשית", כפי שמצינו שבכל ערב שבת קודש באמירת 'ויכול' בקידוש, נעשים אנו שותפים למעשה בראשית. וידוע מה שאמרנו במדרש שהבורא אוהב את בני ישראל באהבה עילאית, עד שקראנו בשמות חיבה: "בתי", אחותי, רעיתי, יונתי, תמתי", וכל זה בא מכח היראה.

והנה אדם כזה שזוכה לאור הפנים, לדבר פנים בפנים עם הקב"ה כל יום, זוכה לתענוג הכי גדול בזה ובבא. התורה והמצוות שלו, השבת קודש והיו"ט, הם ממש מעין עולם הבא בעולם הזה! וכמאמר האור החיים הקדוש בפרשת ואתחנן, שמעיד על עצמו

שגרור הנאה מקירבת ודביקות הבורא יתברך שמו לתענוג, יחשב לו יותר מכל תאוות וכבוד עולם הזה! ואדרבה, הם מאוסים נגד תענוג גדול כזה של הארת פנים ודביקות עם הקב"ה כל יום ויום.

נמצא אפוא, שהיראה שיש לנו כלפי הבורא יתברך, היא המביאה לנו את התענוג הגדול ביותר ואת הקרבה והדביקות העצומה ביותר. ומובן מאליו שיש עוד משלים רבים לזה, אלא שהשתמשנו במשלים השווים לכל נפש שיוכל כל אדם להבינם בנקל.

יראת השם למעלה מן השכל

אולם צריך לידע, שיראת השם מתוקה היא גם בלא משלים, ואף כשאין השכל משיגה. וזאת פשוט מפני שרבונו של עולם צונו על מצות היראה, וכאשר יהודי מקיים מצוה, ובפרט מצות היראה שהיא "מצוה כללית בכל הקומה", מתמלא האדם שמחה ותענוג, כדכתיב במשלי: "יִרְאָת ה' תוֹסִיף יָמִים".

וכפי שכתב הרבינו יונה, **שהיראה והאהבה דבר אחד הן.** ואף שאין הדבר מושג בשכלנו, כותב הרבינו יונה שכן הוא בעבודת השם. יראת הבורא היא הדבר המתוק ביותר שיכול להיות, אף בלא שום משל והסבר שכלי. ולא הבאנו את המשלים אלא כדי שיוכל האדם להתחיל בעבודה מתתא לעילא, ויהיה לו 'בית יד' לאחוז בענין היראה גם בשכלו הגשמי.

וזהו ביאור הענין שכתב הבית אהרן, שהיראה מביאה לידי תשוקה. כי כן הוא המציאות, שהיראה היא הקשר המתוק ביותר אל הבורא יתברך. וכפי שאמר הרה"ק **רבי אהרן הגדול זי"ע** בזמר "קה אכסוף": **"משוך נועם יראתיך" - שהיראה היא נעימות גדולה!**

יראה שהיא "מתוקים מרבש"

נחזור לדברי הבית אהרן שמדבר מענין יראת העונש שמביא לאדם מתיקות ושכר.

עוד הוסיף לבאר בחינה אחרת איך המתיקות באה מן היראה, והוא מצד השכר הבא מן היראה, כפי שהזכרנו בתחילת דברינו "אם יש דין למטה אין דין למעלה", וזל"ק: **"ומתוקים מדבש"** - שההמתקה באה מבחינת "דבש".

ביאור הענין: על ידי שיש לאדם יראה, פועל הוא בזה המתקת הדינים, מוחק עונות ומקרע גזר דין. וכאשר יש המתקה, זוכה הוא לשנה טובה ומתוקה, ונעשה אצלו "מתוקים מדבש ונופת צופים". וזהו המהלך שלמדנו לעיל "אם יש דין למטה אין דין למעלה", שהיראה שאדם ממשיך על עצמו מביאה לנו שנה טובה ומתוקה - ובוודאי יראה זו קשורה בשמחה רבה.

סיכום הרברים:

נמצא שיש לפנינו כמה דרכים המבארות איך היראה מביאה לידי שמחה:

א. עבודת ה' מביאה יראה, תענוג ושמחה, כפי שביאר הבית אהרן בפסוק **"הנחמדים מזהב"**. ועפ"י המדרש **"אם יש דין למטה אין דין למעלה"** זוכה האדם לכתיבה וחתומה טובה ולשנה מבורכת, וממילא מתמלא שמחה.

ב. יראת העונש השומרת את האדם מן העבירה - שהרי השמירה מן החטא היא מהתענוגים הגדולים ביותר, שלא יבוא האדם לידי פגם וגם לא יענש על עוונותיו.

ג. היראה גורמת שהקב"ה יבחר בך להיות לו לשר, ולהשפיע עליך מכל טוב. וכן להתחיל ליהנות תענוגים גדולים מתורה ומצוות.

ד. יראה עילאה - שעל ידי

היראה הקב"ה בוחר בך כביכול שתזכה להיות 'פנים בפנים' ולהנות מאור השכינה, כפי שנתבאר ב'מאור עינים' וב'באר מים חיים'. ועצם התענוג להנות מזיו השכינה הוא השכר הגדול מכל.

ה. טעם נוסף שהיראה מביאה תענוג: פשוט מפני שזהו רצון השם, ובכל מצוה שיהודי עושה, מדבק הוא את נשמתו באבינו שבשמים בתענוגים לאין קץ.

הדרכת ה"אלטער

סטאלינער: שמחה בהיות עבר השם

בעזרת השם נוסיף כאן בחינה נפלאה בענין השמחה השייכת לכל ימות השנה, ובפרט בימים נוראים אלו.

הרה"ק ה"אלטער סטאלינער, **רבי אשר הראשון זי"ע**, ב"מכתבים" (הנדפס בספר בית אהרן דף קמ"ח א'), כותב שם לחסיד אחד, **רבי אברהם יעקב**, ומתוכן המכתב נראה שכתבו לאדם גדול במעלה.

(ראוי להעיר את אשר כתב רבינו בסוף המכתב, שבו הוא מעורר ומברך את השומע שיעבוד את השי"ת **"בשמחה ובטוב לבב מרוב כל"**, ובזכות זה **"זוכה לשמוח בשמחת בית השואבה, ולקבל פני הוראים בחיי חיותו המוכנים לבוא עם המלך שמו חיים"**. בלשונות קדושים אלו ברכו שיזכה לחזות בפני שבעה רועים - האושפיזין קדישין - בשמחת בית השואבה בימי חג הסוכות בעודו בחיים חיותו. ומה שכתב "המוכנים לבוא עם המלך שמו חיים", הכונה שהם מזומנים לבוא יחד עם המשיח. ומה שבידכו לזכות לראות פני האושפיזין, מוכח שהיה הכותב מדבר אל חסיד גדול ונעלה מאד).

והנקודה השייכת לענינינו היא, שע"י שיהודי מתבונן שגם במצבו השפל, מחכה הקב"ה לשמוע את תורתו, תפילתו ומצוותיו, עליו לרקוד משמחה על כך ש"זיכתי להיות משרת אצל המלך! לעבדו ולהנות מזיו שכינתו!", מה שאין אפילו למלאכים ושרפים זכיה כזו לומר **"קדוש קדוש" בכל**

יום ולקיים מצוותיו יתברך. אה!
אשרינו מה טוב חלקנו!

נחזור לגוף המכתב (אשר דבריו
עמוקים וצריכים עיון גדול ואריכות ביאור עד
למאד). פתח דבריו בפסוק בעזרא:
"אל תעצבו כי חדות ה' היא
מעזם", ומבאר שם באריכות איך
שצריך האדם להיות בראש השנה
ביראה ובשמחה כאחד.

וזל"ק: **"על כן עצה היעוצה
להתחזק עצמו ולבו ולשמוח
בכל הטוב שעשה, וידע בעצמו
שבכל עת שבא לברכה זו תפלה,
או לשאר עסק עבודת הבורא או
מצוה שנתאמץ אצלו, שיש לו
מזה תענוג ונחת ושמחה שזכה
להתקרב לעבודתו"**. הרי שמלמדנו
רבינו הזקן מסטאלין שצריך האדם
לשמוח מאד בכל עת שהוא עובד
את הבורא יתברך! על עצם הדבר
שאנחנו משרתים כביכול מלך
מלכי נמלכים הקב"ה!! וצריך
לשמוח בכל מצוה ומצוה כעל כל
הון שזכה לשרת המלך!!!

והוסיף לבאר היסוד הזה ביתר
ביאור, דלכאורה יש לתמוה איך
אפשר להיות בשמחה ביום הדין
הגדול והנורא? על זה כתב: **"על
זה נתן השם יתברך ברחמיו עצה,
אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני
עליכם"**. עיי' עוד שמאריך בדה"ק.

תמצית עבודת ראש השנה: המלכת הבורא מתוך שמחה

וביאור דברי קדשו: שצריך
יהודי לרקוד מרוב שמחה על
שזכה להיות עבד ה'! ויתירה
מזו, שמלך מלכי המלכים חפץ
בעבודתו! וזהו "אמרו לפני מלכיות
כדי שתמליכוני עליכם" - שבעצם
הדבר שזוכה האדם להמליך את
הבורא עליו, מזה תבא לו השמחה
הגדולה ביותר. ועוד, שהקב"ה
כביכול מבקש מהאדם "אמרו
לפני", כלומר שהוא יתברך מחפש
וחפץ בתפילות, ודבר זה ראוי

שיתן לאדם הרגשה נפלאה של
שמחה, על שזכה לקבל מלכותו
ברצון.

וע"ז כתב: **"ויראה לתקן
ולהשלים המלוכה" - שישתדל
לתקן ולהשלים מלכותו של
הקב"ה, "שקלקל בכל השנה",
היינו על ידי התשובה וקבלה
לעתידי. "ויעלה זכרונו לפניו לטובה
בעת תקיעת שופר". ומבאר, מהו
ענין השופר והמלכיות? "והיינו
על ידי השמחה שזכה לקבל
מלכותו ברצון, כמו שכתוב 'וביום
שמחתכם'".**

הרי שמבאר רבינו הזקן
מסטאלין, ששורש ענין מלכיות
זכרונות ושופרות, ועיקר תקיעת
שופר, הוא מה שהאדם שמח
בזה שהוא "עבד ה'", וזהו תמצית
ונקודת עבודת ראש השנה כולה.

היינו, שמלבד השמחה הכללית
בכל יום, דהיינו, שמניח טלית
ותפילין, ולומד ומתפלל, שזה
זכיה גדולה להישרת את המלך.
אבל עכשיו בבוא יום הגדול
הזה של ראש השנה, יש שמחה
במיוחד שהרי אנו זוכה להמליך
הקדוש ברוך הוא ולהיות עבדי ה'.
**וכשאנו שמחים באמירת מלכיות,
אנו מגלים דעת ששמחים אנו על
הזכיה אשר בכל "בחר בנו מכל
העם", שאנחנו נבחרנו להיות נכתר
בכתר "עבד ה'!" "עבדי המלך!" -
מלבד הזכיה לעשות המצוה בפועל
שזה מוסיף ומכפיל השמחה לאין
קץ!**

פרוץ ניצוצות וכיטול מזירות על ידי השמחה

נחזה עוד דבריו הק' שמרחיב
בענין הנ"ל:

**"כבר אמרתי זה הפירוש על
פסוק שאומרים קודם תקיעת
שופר, 'שש אנכי על אמתך כמוצא
שלל רב'". והנה הפשט הפשוט הוא
על התורה הקדושה, שדוד המלך
שמח בה כמוצא אוצר גדול, ובכל
יום ויום היתה השמחה אצלו כאילו
מצאה בפעם הראשונה, ששמחה
זו גדולה שבעתים.**

אך רבינו הזקן מסטאלין מפרש
בזה דרך עבודה: **"הנה שהמלוכה
נקראת אמירה מלשון אמר" (כפי
שהוא בלשון ארמי, 'שאמרה' היא לשון מלכות).
"וכשאני שש" - כשיהודי שמח בזה
שהוא עבד ה', "ומקבל אני עלי עולו
בשמחה" - ששמח בזכות הנפלאה
לעבוד את הבורא, "על ידי זה מוציא
שלל רב מכמה ניצוצות" - שעל ידי
זה מוציא את כל ההשפעות שגזלו
הסט"א והיצה"ר.**

ביאור הדברים: כי היצה"ר
והסט"א, ע"י שמפתים את האדם
לעבור עבירה ח"ו, גוזלים ממנו את
ההשפעותיו בבריאות, פרנסה ונחת
וכו'... ועוד יותר מזה, **הם גונבים
ממנו את התענוג בתורה ובתפלה
ובשבת קודש, וצריך להוציא
הכל מידם. והנה כשאדם מקבל
עול מלכות שמים בשמחה, הוא
מוציא ניצוצות הרבה, "ולהמתיקם
ולהאיר באור פני מלך חיים, ורצונו
להמתיק ולבטל כל הקטרוגים".
והוסיף הבית אהרן שע"ז מבטלים
את כל הגזירות הקשות.**

עבודת הימים הנוראים וחג הסוכות

לאחמ"כ מגדיר הרבי הזקן
מסטאלין החילוק בין עבודת
הימים נוראים לעבודת ימי חג
הסוכות. שבעצם השמחה הוא

בשניהם, ורק השמחה של תקיעת שופר בראש השנה היא בבחינת 'פנימיות', כי בחיצוניות שולטת היראה הגדולה, "רק שעדיין בימים אלו אינו בפועל ממש".

דהיינו, בר"ה בחיצוניות יש יראה גדולה, וכפי שהביא ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע בפרשת קדושים בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, שאף שבכל השנה צריך לעבוד את השי"ת ביראה ואהבה, והאהבה צריכה להיות באתגליא, ובפרט בשבתות וימים טובים, מ"מ בימים נוראים, אף שודאי צריכה להיות בהם אהבה ושמחה, מ"מ בחיצוניות ובאתגליא צריכה היראה להיות גדולה יותר.

וכתב על זה רבינו הבית אהרן: "וביום חג הסוכות, שנתגלה השמחה ואומרים זמן שמחתנו, אז הוא חג האסיף, היינו שנאסף את תבואתנו מכל השנה כל חסדו ומתנותיו לחיים", אז זוכים לשמחה באתגליא, "וזהו העיקר של שמחת בית השואבה". והאר"י שם בדברים עמוקים מאד.

תמצית עבודת היו"ט כמשנת הבית אהרן מקארלין זי"ע

העולה מן הדברים, שיש כאן

הדרכה נפלאה בעבודת היו"ט של ראש השנה, שצריכה להיות יראה ושמחה מחוברים יחדיו:

א. יראה מאימת הדין ומהעונש על העבירות, כדי לזכות לכתובה וחתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת.

ב. יראה גדולה מתוך תשובה, תחלה 'ראת העונש' ולאחריה 'יראת הרוממות'.

ומאידך גיסא צריכה להיות 'שמחה עצומה'. ומהי השמחה? כפי שאמרנו: ראשית, שעבודת ה' היא יראה ושמחה כאחד ואין זה סתירה כלל, וכדברי הבית אהרן, שהיראה מביאה לידי תענוג - "הנחמדים מזהב ומפז רב", שהמתיקות בעבודה באה דוקא מתוך היראה. או מפני שהוא מצוה, וכל מצוה מביאה תענוג ושמחה. או לפי שאר הסברים שהסברנו לעיל.

ג. ע"י שיועד האדם שיש בו מדת היראה, וכמאמרם ז"ל "כשיש דין למטה אין דין למעלה", עי"ז יכתב לשנה טובה ומבורכת, וימחלו לו על כל עונותיו ויקרעו לו גזר דינו, ודבר זה מביא לו שמחה עצומה.

ד. עוד רואים כאן במכתב קודש מרבינו הזקן מסטאלין זי"ע, בחינה נעלה יותר בענין השמחה,

שהאדם ישמח בזה שהוא עבד ה', יגל וישיש בזה שהוא ממליך עליו את הבורא יתברך שמו. ובזה יש ב' חלקים, דהיינו, עצם הדבר שבחר בנו להיות משמש המלך, ובחר בנו להיות לו עם סגולתו לקיים התורה והמצוות. ועוד, עצם קיום התורה ומצוות שאנחנו משרתים המלך - זה לבד צריך להביא שמחה עצומה.

ובאמת כך היה המנהג לרקוד בחצר הקודש קארלין שעות ארוכות על פסוק:

"ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם!"

כי היו שמחים ביום ראש השנה על אשר זכו לעשות רצון השם. ואמר הרה"ק הזקן מסטאלין, שאם ישמח האדם בזה, יפדה כמה וכמה ניצוצות. (רקדו בניגון דוקא על פסוק זה של "ויעשו כולם אגודה אחת" - דכידוע ענין האחדות והריעות אשר הבית אהרן מאריך בזה מאד בענין הימים הנוראים וגם בענין השמחה, ויש בזה שיחה נפלאה בליקוטי לשון קדשו בלשון אידיש, ובעזה"י עוד חזון למועד).

תשובה! יראה! בהתחזקות! ובשמחה!

ועל ידי זה יקרעו רוע הגזירות, ונזכה לכתובה וחתימה טובה ולשנה טובה ומבורכת, אמן!

בררכי רבותינו

במישנת מרנא הבעש"ט הקדוש זי"ע

הנפש. וצער גדול הוא לאדם כשהלב סגור ומסוגר ואינו יכול להתפלל בחמימות.

יש בני אדם שבהגיע ימי הקודש אלו, לבם עמוס ביסורין,

סגולה למען תעלה תפלתו לרצון. וכן בבוא ההייליגע טעג, מבקש כל בר ישראל בלבבו שיזכה בתפילות ראש השנה ויום הקדוש ללב שפוך, שיהא לבו חם ויוכל להתפלל לפני הבורא בהשתפכות

צער האדם כשהלב נשבר

בימי קודש אלו, בעת עמדתו בביהמ"ד בתפילה שעות ארוכות, כוסף כל איש שתתקבל תפילתו ברחמים וברצון. כל אחד מחפש

צער ודאגות. מצפים הם לישועות גדולות, וע"כ אין לבם פתוח, כי הלב כאבן מרוב צער ותלאות. משתוקקים הם לפתיחת הלב, ללב חם ושוף, כדאמרינן בהושענות "שופכים לב כמים", ורוצים לזכות לשפוף שיח לפני קונם, אך אינם יכולים כי לבם נשבר ונדכה.

סיפור נורא מהבעש"ט הקדוש עם הכוונות האבודות של רבי וואלף קיצעס

בעזה"י נחזה איך גילה לנו הבעש"ט הקדוש זי"ע הדרך לגשת לתפלה כזו.

ספר הרה"ק רבי משה'לע קוברינער זי"ע מעשה נורא מהבעש"ט הקדוש:

היה זה אצל הבעש"ט באחד מימיראש השנה, וכיבד את תלמידו רבי וואלף קיצעס זי"ע להיות ה'בעל תוקע'. וידוע שמנוחתו כבודו של הרה"ק רבי וואלף סמוך לציון הבעש"ט הקדוש, ומזה נראה גדלותו העצומה.

שנה אחת קודם ראש השנה, גמר רבי וואלף בדעתו לכתוב כל 'כוונות האריז"ל' על גבי הכתב, למען יהיו לפניו במחזור ויוכל לזכרם בנקל. כשהגיעה ההפסקה והלך רבי וואלף לטבול במקוה, ניגש הבעש"ט למחזורו של רבי וואלף, נטל את הכתב והטמינו.

כשחזר רבי וואלף, רמז הבעש"ט

להתחיל 'למנצח', וכל הקהל היה כמרקחה. כשבא לברך ברכת שופר וחיפש את הכתב עם הכוונות, ראה פתאום כי איננו. הפך במחזורו הנה והנה ולא מצא מאומה.

נשבר לבו בקרבו מאד, מה יעשה? אך היה מוכרח להתחיל בברכה כי הבעש"ט הקדוש ממתין. בליט ברירה בירך בלב נשבר מאד, וכן תקע בשופר באותה שנה - בלא שום כוונות האר"י, רק בכוונה תמימה ופשוטה לקיים מצות בוראו.

אחר התפילה הסבו התלמידים לסעודה, ליהנות מזיו השכינה ומפני מלכם הבעש"ט בראשם. בתוך הסעודה פנה הבעש"ט לרבי וואלף ואמר: "היום הטבת לעשות בתקיעות יותר מכל השנים". שתק רבי וואלף, בידעו כי השנה לא כיוון שום כוונות.

הוסיף הבעש"ט ואמר: "תדע למה? בכל שנה אתה נשען על הכוונות. כוונות ויחודים דבר גדול הוא, והם מפתחות לכל ההיכלות. אך פעמים מוצאים המפתח ופעמים לאו. אבל מה יהא כשיש 'מחיצה של ברזל' או 'מחיצה של אבן'? אז אין המפתח יכול לפתוח האבנים, ואין המפתח פותח מחיצת ברזל".

וסיים הבעש"ט הקדוש:

"אבל לב נשבר הוא כ'גרזן', ולב נשבר משבר כל החומות וכל המחיצות. כשלא היה לך הכתב, היה לך לב נשבר, ובזה שיברת כל

המחיצות!"

ע"כ הסיפור שספר הקוברינער מהבעש"ט הקדוש.

לב נשבר של אדם הוא כ'גרזן' המשבר כל השערים!

כשיבואו ימי התפלה והאדם מרגיש לבו סגור - אם מחמת שרצה לכוון ואינו יכול, ואם מחמת שרצה לב שפוף ואינו מצליח, ואם מחמת דאגות ויסורים שמצפה לישועה שנים רבות ולבו נצטר בקרבו - מה שאין האדם מבין הוא, שאף אם לבו נשבר, אין זה משנה מה הטעם והסיבה שהביאו לזה. הלב הנשבר הוא כ'גרזן', והוא משבר כל מחיצות הברזל שבין ישראל לאביהם שבשמים!

חשיבות האמונה והבטחון

אך צריך שיהא לאדם אמונה ובטחון.

הנה הרבינו בחיי ב'כד הקמח' ביאר שתפילה היא ביטוי של אמונה ובטחון. אם תאמין ותבטח כי "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה", וכי לב נשבר משבר כל מחיצות הברזל, תזכה בעזרת השי"ת לפעול ישועה בתפלתך.

ותראה איך פתאום 'לב האבן' נהפך ללב של 'שופכים לב כמים', כדאמרינן בהושענות. ובעזה"י תזכה לישועות גדולות!

מעשה מופלא מאיש אחד מבערלין שזכה לשהות במחיצת הקדוש בימי רצון

מעשה נורא מסופר על אודות איש אחד מהעיר 'בערלין', אשר

קדשו של הרה"ק הדברי חיים זי"ע. והנה, הגדרותיו של אותו איש על אשר ראו עיניו בצאנז, ראויות הן לביאור ועיון, למען נשכיל להבין מעט מזעיר מגודל עבודת הקודש

לא נמנה בין עדת החסידים ואף לא היה מן המופלגים בתורה, ורחוק היה מהשגות נעלות בעבודת השם. איש זה נזדמן לעיר צאנז לימי ראש השנה, לחסות בצל

ראש השנה אצל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע

שהיתה בצאנו בימים הנוראים.

סיפור זה משקף את ההרגשה העצומה ששררה בהיכלו של הצדיק פנימה, כי אף על פי שאותו יהודי לא היה בעל מדרגה, מ"מ חש בהתעלות והשגות נשגבות במחיצת הרה"ק מצאנו. והיו דברים אלו לנו כ'פתח כחודו של מחט' להבין את עוצם עבודת הקודש של אותו צדיק וקדוש.

הרה"ק הרב רבי חיים: רוממות נשמתו וגאונותו בתורה

נודע בשערים כי אלפי רבבות מישראל הסתופפו בצל קדשו של הרה"ק מצאנו, וביניהם צדיקים, רבנים ודייני גולה. מקובל מפי צדיקי דורו כי עבודת הקודש שלו היתה בניצוץ מנשמת הרה"ק **מברדיטשוב** זי"ע (עי' ספר פי צדיק בשם הגאון רבי יעקלעל מהרמילובער אביו של הטשעבינער רב שאמר כן לרבי מאיר אריק, מובא ב"ג אורות דף ל"ה), וניצוץ נשמת התנא האלקי **רבי עקיבא** (עי' בס' **דברי תורה** להרה"ק ממונקאטש זי"ע מהדורו ב' אות ל"ג).

אולם לא רק בפי צדיקי הדור מעדת החסידים היה נערץ, אלא נודע בכל קצוי ארץ כפוסק הדור ושר התורה. כח תורתו וקדושתו היו לשם ולתהלה בקרב כל גדולי עולם, הן בקרב חכמי אשכנז וליטא והן בקרב גדולי אונגארן.

בספרי שו"ת 'דברי חיים' יש תשובות להלכה שנשלחו לרבני הקהילות מכל המדינות - גאליציע, פולין, אונגארן ורוסיה, בכל ארבעת חלקי השולחן ערוך. השאלות הקשות והחמורות ביותר בעניני איסור והיתר, מקוואות, היתר עגונות ומסורות העופות, הובאו לפתחו. ידועים דברי ההפלגה שהתבטא עליו פוסק הדור בעל ה'שואל ומשיב' זי"ע, כפי שנראה להלן.

שאלת העגונה והתשובה המהירה בערב יום הקדוש

מעשה שהיה בעגונה אחת ששלחה ה'שואל ומשיב' אל הרה"ק מצאנו, וזה דבר המעשה:

ה'שואל ומשיב' ישב עם בית דינו שעות ארוכות, יום אחר יום, לעיין בסוגיא חמורה זו, עד שכתב היתר עבור אותה אשה. אולם התנה הגאון את היתרון בכך שתקבל הסכמה מהרה"ק מצאנו.

אמר הגאון לאשה, כי הואיל ועומדים אנו בימי החרמים והסליחה, חבל שתטריח עצמה לנסוע לצאנו בעת הזאת, ומוטב שתמתין עד לאחר חג הסוכות ותלך לבקש הסכמת הצדיק.

אך האשה, מפאת עגמת נפשה המרובה, לא המתינה ומיהרה לנסוע לצאנו, והגיעה לשם בערב יום הקדוש לעת ערב. מיד עם בואה החלה לבכות ולהתחנן שיכניסוה אל הקודש. שמע הרה"ק מצאנו את קולה וציוה להניח לה לבוא לפניו, ושם סיפרה לו את כל תלאותיה.

ויהי לפלא, שעמד הרה"ק מצאנו בערב יום הקדוש בלילה, וכתב תשובה ארוכה במשך שתי שעות! שם בירר את כל צדדי ההיתר וכתב כי הוא מסכים להתיר את האשה מכבלי עיגונה.

כשחזרה האשה אל הגאון ה'שואל ומשיב', לא האמין למראה עיניו... כי ידע גודל עבודת הקודש של הרה"ק מצאנו בימים אלו, וסבר כי לא יהיה לו פנאי כלל לעיין בשאלה כה חמורה.

נודע בשערים כי בימים הנוראים, מראש השנה ועד לאחר שמחת תורה, היה הרה"ק מצאנו ישן שעות מועטות בלבד, באופן שהיה למעלה מגדר אנושי. ועם כל זאת, מצא פנאי לכתוב בירור, הלכתי עמוק בשתי שעות בלבד,

דבר שעמל עליו ה'שואל ומשיב' עם בית דינו ימים רצופים!

(ויש להוסיף, כי באותה שעה צבאו אלפי חסידים על פתחו עם 'קוויטלעך' וצרכי צדקה, ובכל זאת התפנה לכתוב את היתר העגונה).

התבטא אז ה'שואל ומשיב' בהפלגות נוראות על גאונותו של הרה"ק מצאנו, בראותו כי מה שארך לבית דינו ימים מספר, כתב הצדיק בשעתיים, ועוד בערב יום הקדוש כאשר כל ישראל דופקים על פתחו.

וכשהדפיסו השו"ת 'דברי חיים' אמר לנכדיו הרה"ק רבי משה מבאדיוב זי"ע והרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, **"זקינכם מרמה אתכם! כי לפי האמת אינו רק רבי", אלא 'גדול בתורה'!**

הנהגה למעלה מן הזמן: עבודת התפילה בצאנו

כאמור, שמעו של הצאנזער רב הגיע עד ערי אשכנז, ואותו יהודי מבערלין בא לצאנו לימי ראש השנה.

אין צורך לבאר כי סדרי ההנהגה בצאנו היו עבור יהודי מברלין כ'פנים חדשות'... הן בבערלין היו רגילים לסדר קבוע ודיוק בזמנים, ואילו הנהגת הרה"ק מצאנו, ובפרט בראש השנה, היתה למעלה מן הזמן.

אותו יהודי היה רגיל שתפילת ערבית אורכת כחצי שעה, והנה בצאנו ארכה התפילה שעה וחצי או שעתיים. קריאת שמע של הרה"ק מצאנו יכלה לארוך כשעה תמימה ועוד! ומה נדבר על תפילת שחרית וקריאת התורה שנמשכו שעות רבות, ועריכת השולחנות (טישן) נמשכה עד עלות השחר. היה זה מצב של 'לא יום ולא לילה'.

טעם גן עדן וענין ה'וואונדער-ראבינער'

לאחר ימי ראש השנה, התבטא אותו יהודי בשני פתגמים נפלאים. כששומעים דברים אלו מפי יהודי פשוט מבערלין, יש להם טעם מיוחד הממחיש את אשר הרגיש בצאנו.

הרגשתו הראשונה היתה: "יומיים ושני לילות לא ישנתי ולא אכלתי, אך 'טעם גן עדן' כזה שטעמתי בצאנו בראש השנה, לא הרגשתי מעולם בכל ימי חיי!"

והדבר השני שאמר: "עתה מבין אני מדוע מכנים את הרה"ק מצאנו בתואר 'וואונדער-ראבינער' (רבי של מופתים)". וביאר דבריו כך: "בתפילת מוסף כבר היתה שעה מאוחרת מאד, לאחר עבודת הקודש בשחרית ובקריאת התורה. היה זה

כבר בשעות המאוחרות של אחר הצהרים, והיו צריכים להתפלל מוסף ומנחה ולסעוד סעודת יום טוב בעוד יום. ע"כ, סדר מלכויות-זכרונות-שופרות ארך כחצי שעה בלבד.

"אבל", הוסיף האיש, "ברכת 'אשר יצר' של הצאנזער רב בראש השנה ארכה ארבעים וחמש דקות! עתה מבין אני מדוע הוא 'וואונדער-ראבינער', שהרי ברכת 'אשר יצר' אורכת אצלו זמן רב יותר מסדר מלכויות זכרונות ושופרות..."

להוציא חיזוק והשגות

מעשה כזו יש לה אלפי אלפים פירושים, וכל אחד ואחד יפרש לעצמו פירושים ופירושי פירושים. וכל איש יקח לעצמו החזק וההשגות הנצרכים לו, למען

פתוח מוחנו הגשמי ולבנו הגשמי, ולגלות מעט מהשגותינו. ונחל להשתוקק ולשאוף לידע מהו ענין ראש השנה, ומהו עבודת הצדיקים, ולהשכיל מה שהרגישו בני ישראל אצל הצדיקים, וטעם גן עדן שהרגישו בחצר הקדש של הרה"ק מצאנו ז"ע.

והשי"ת יעזור שנזכה לילך בדרכי הצדיקים. ובזמן שמספרים ספורי צדיקים ומתעוררים לילך בדרכיהם, בודאי יהיו מליצי יושר בעדנו.

וכפי שכבר הזכרנו מדברי קדשו של בעל חתם סופר בדרשותיו, שיש לנו קבלה שנשמות הצדיקים והאבות הקדושים באים בימים הקדושים לבית המדרש. ואם כן בודאי ובודאי כשמספרים ספורי צדיקים, יורדים הם לסייע לנו ויהיו לנו למליץ יושר, אמן.

מעייני היריעות

המנהגים הקדושים, נוסחאות הניגונים, וסימני ליל ראש השנה

הוריות) שהתנאים והאמוראים היו אוכלים סימנים אלו. וכפי שנראה לקמן, כבר נהגו באכילת הסימנים עוד מימי האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב.

נוסחאות ימים נוראים קב"ה ממשה רבינו מסיני

כאן יש לציין דברים נוראים שכתב התולדות יעקב יוסף ז"ע (בפרשת כי תצא אות י"ב בסופו), בענין המנהגים שביד כלל ישראל, ובפרט בנוגע ל'נוסחאות' התפילה בימים הקדושים.

הנה ידוע כי נוסחאות התפילה

והשני הוא בהלכות יום הכפורים בסימן תר"ה, שם קבעו הטור המחבר והרמ"א סימן שלם על ענין הכפרות, שאף הוא אינו אלא מנהג.

בבוא הימים הקדושים, הנה לכל איש ישראל מנהגים רבים ומסורת אבותיו בידו. ויש להחזיק במנהגים אלו בכל עוז, שהרי חזינו להטור והשלחן ערוך שקבעו סימנים מיוחדים עבור המנהגים. ואף שאין זה חיוב הגמור או מצוה מן התורה, מכל מקום 'סודתם בהררי קודש'. ובענין סימני ליל ראש השנה, כבר מצינו בגמרא (מסכת כריתות ומסכת

נורא מעלת מנהגי ישראל בש"ע ומסורת האבות

הנה מצינו בימי הרחמים והסליחות ריבוי מנהגים קדושים. ואף שכל סדר הטור והשו"ע מיוסד עפ"י הלכה, מ"מ מצינו ב' סימנים אשר כל יסודם אינו אלא על מנהגי ישראל.

האחד הוא סימן תקפ"ג, אשר יסודו הטור, המחבר והרמ"א, והוא עוסק אך ורק במנהגי ישראל בליל ראש השנה (ומקורו מחז"ל במסכת כריתות והוריות), וכן שאר מנהגי ראש השנה כגון הליכה ל'תשליך' וכדו'.

בכל ארצות איירופע דומים זה לזה בעיקרם ובשורשם. ואף שלכל חצר וקהילה יש ה'קנייטש' והשינוי הדק שלה, מכל מקום היסוד הוא אחד. וכתב על כך בעל התולדות, כי ניוגוי הימים הנוראים **"הניגון הוא מסיני"**, שקבלו הניגונים ממשה רבינו, וע"כ **"אין לשנותה"**, וסיים על כך: **"והאמת כך הוא"**.

ועוד האריך שם בענין ניגונים שהוסיפו במקומות שאינם מקובלים כל כך, והזהיר שלא יהיו החזנים מסלסלים בקולם יתר על המידה. מ"מ למדנו מהתולדות דבר נורא, כי הנוסחאות והניגונים והמנהגים הקדושים שבידינו, מקורם ממש רבינו מסיני!

התחזקות כלל ישראל ע"י שירת ה' שיהיה המהר"ל מפראג

כעין זה מובא באגרות הרי"ף מליובאוויטש זי"ע, שקיבל מאבותיו הקדושים, כי הניגונים והנוסחאות של הימים הנוראים והימים הטובים, שהם בבחינת 'צד השוה' בכל קהלות ישראל כנזכר לעיל, הורידם המהר"ל מפראג עבור כלל ישראל.

והיה זה בעת שעברו על ישראל זמנים קשים ומרים, בשנות גזירות ת"ח ות"ט ושאר גזירות נוראות, וביקש המהר"ל שיוורידו חיזוק מן השמים לאמץ לבב ישראל.

אז נפתחו שערי שמים, ושמע המהר"ל את 'שירת הלויים', ואותה מסר לכלל ישראל למען יתחזקו בה. ואלו הם הנוסחאות של הימים הנוראים והימים הטובים.

והנה במציאות חזינו, כי בניגוני הימים הנוראים נתעוררים כולם, מקטני הילדים בבית המדרש ועד הגדול שבגדולים. ולפי דברינו יובן הדבר היטב, שהרי בעל התולדות אמר שהיא קבלה ממש

מסיני, והרי"ף מסר בשם אבותיו שהמהר"ל שמעם משירת הלויים, וא"כ ודאי שיתעורר לב כל אדם...

(ואגב יש לציין, שביסוד הנוסח שווה הוא בכל ארצות איירופע, משא"כ בארצות המערב וכדומה. ולפי המסורת מהמהר"ל מובן הדבר, כי המנהג התפשט דווקא בארצות איירופע, כי שם היו צריכין חיזוק במאוד בימים ההם. ויש לציין כי לאחינו בני ישראל הספרדים ובפרט ליוצאי תימן יש מסורות נפלאות בזה, ואכמ"ל).

מ"מ למדנו מכאן, כי מנהגי ישראל גדולים וקדושים הם עד מאד, ויסודתם בהרי קודש.

מנהג אכילת ראש אי"ל - זכר לעקידת יצחק

בענין ה'סימנים' בליל ראש השנה: בדרך כלל כאשר ישאלו אדם למקור המנהגים, יסבור כי יסודם לפני מאות שנים בלבד.

אך המעיין בגמרא (כריתות ה, ב; ובסוף מסכת הוריות), יראה כי סימני ליל ראש השנה כבר נהגו בהם בימי חז"ל.

ויש להעיר כאן הערה מענינית: הנה הטור (ס' תקפ"ג), בהביאו את המנהג לאכול סימנים בליל ראש השנה, העתיק את לשון הגמרא כמעט במילואה. ולכאורה תמוה הדבר, שהרי הטור הוא פוסק הבא להורות הלכה למעשה, ולמה לו להעתיק לשון הגמרא?

אלא הביאור בזה, שרצה הטור להראות שמנהגי ישראל יסודתם בהרי קודש, ושכבר בימי חז"ל נהגו באכילת הסימנים הללו.

אכילת ראש כבש היתה כהנהגה ככר בימי האבות הקדושים

והנה מובא בחתם סופר בפרשת ויצא (דפוס ירושלים עמ' קנ"ט ד"ה ואולי), המציין כי אכילת הסימנים היתה נהוגה עוד בימי אברהם יצחק ויעקב.

ובהקדם: הטור מביא (שם ס"ב),

כי המהר"ם מרטנבורג היה רגיל לאכול 'ראש איל' בראש השנה, וזאת לזכר לאילו של יצחק, כדי להזכיר זכות עקידת יצחק, כפי שאנו מתפללים: "ועקידת יצחק היום ברחמים תזכור".

והבית יוסף מביא בשם המרדכי (במס' יומא סימן תשכ"ג) בשם הגאונים, שהיו רגילים לאכול ראשי כבשים בראש השנה "כדי שישמיענו הקדוש ברוך הוא לטובה בראש השנה". ועוד טעם כתב: "וישימו לראש ולא לזנב". נמצא שיש בזה שני טעמים.

אף ברמ"א בשלחן ערוך הובאו שני הטעמים לאכילת ראש הכבש: האחד, שנהיה לראש ולא לזנב. והשני, זכר לאילו של יצחק, למען יזכור לנו הקב"ה זכותו לטובה.

ועוד דבר מענין מובא בהגהות אשר"י (ראש השנה פרק א' סימן ה'), והביאו הבית יוסף, וז"ל: "אנו נוהגין לאכול ראש איל ודבש חי". כלומר, שאוכלים את ראש האיל עם דבש, "ומטבילין את הראש בדבש".

הנה מנהג זה לאכול ראש כבש בראש השנה הובא בספר תרומת הדשן, וכן העיד תלמידו בספר לקט יושר שרבו התרומות הדשן נהג כן בפועל.

נמצא שהיה מנהג קבוע לאכול ראש כבש בראש השנה. והוא מנהג המובא בדברי הרמ"א ובדברי המהר"ם מרטנבורג, אולם בגמרא לא נזכר מנהג זה, שכן בגמרא הובאו 'סימנים אחרים', וראש הכבש הוא חידוש מדברי הגאונים ומדברי המהר"ם מרטנבורג.

אך נחזה דבר נורא, שמנהג זה מקובל הוא עוד מהאבות הקדושים. שהנה החתם סופר כתב, שהיה זה מנהגם של אברהם יצחק ויעקב, שביום עקידת יצחק - שהוא יום ראש השנה - אכלו ראש כבש!

השיטות מתי ה' עקידת יצחק

הנה בנוגע לזמן העקידה יש בדבר שקלא וטריא גדולה במדרי חז"ל ובפוסקים, אם היתה בראש השנה או ביום הכיפורים.

א. שיטת הזהרה הקדוש (פ' ויקרא דף י"ח, פ' כי תצא דף ר"ב) וכן הוא במדרש פסיקתא רבתי (פרק מ') שהעקידה היתה בראש השנה.

וכן מצינו להרבה מן הראשונים שסברו כן. **השבלי הלפט** (הלכות ר"ה סימן רפ"ח) כתב שאנו קוראים פרשת העקידה בראש השנה מפני ש"מעשה העקידה היה בראש השנה". וכן דעת ה**רוקח** (בפרשת וירא ובלכות ר"ה) וה**ספר התניא** (סימן רפ"ח).

וה**אבודרהם** בפירושו לתפילת ראש השנה, בענין התקיעות, כתב שזו הסיבה שאנו תוקעים ב'תרועה'. שהרי ראש השנה נקרא בתורה "יום תרועה" (במדבר כט, א) ולא "יום תקיעה", להורות שזה בא לעורר זכות עקידת יצחק. וכיצד?

הביא שם **מדרש** על שרה אמנו שאמרה "**ותצחק ותיבב ותיילל**" - היינו שכששמעה שרה אמנו ביום ראש השנה שיצחק נעקד על גבי המזבח, שמחה בלבה ואף בכתה.

ופירש האבודרהם שהיתה זו 'בכיה של שמחה', ונשמתה יצאה בדבקות מרוב שמחה. וכן פירשו עוד מפרשים כדברי האבודרהם, שיציאת נשמתה של שרה לא היתה מחמת צער אלא מחמת גודל הדבקות.

וכתב האבודרהם, **שמשום כך נאמר בתורה "יום תרועה יהיה לכם"**, כדי שיזכור הש"ת את המדריגה הנוראה של עקידת יצחק ואת דרגתה העצומה של שרה אמנו, ששמחה ובכתה בכיה של שמחה.

ב. אולם במדרשים אחרים ובדברי ראשונים ואחרונים מצינו שהעקידה היתה ביום הכיפורים.

כן כתב **בילקוט ראובני** (סוף פרשת וירא), ובדרשות ר"י **אבן שואב** (תלמיד הרשב"א, בדרשת י"כ), ו**בריקאנטי**. ועיין בפירוש הרד"ל על פרקי דרבי אליעזר (פרק ל"א). וכן כתב החיד"א בספרו 'עבודת הקודש' (בסדר מנחה ליום כיפור), ושם **סידר תפילה מיוחדת לאומרה ביום הקדוש בענין העקידה בשעת תפלת מנחה**. וכן דעת הרמ"ע **מפאנו** (בספריו עשרה מאמרות, אם כל חי, וספר הנפש).

ג. ויש אומרים שהיתה העקידה ביום טוב של פסח - ט"ו בניסן, עי' **מדרש רבה** (פרשת בא פרק ט"ו), וכ"כ הרבי ר' יהונתן אייבשיץ בספרו 'תפארת יהונתן' (פרשת וירא).

חידושו של החתם סופר שהאבות הקדושים אכלו ראש כבש

אמר על כך החתם סופר, שביום ראש השנה, בזמן שהיתה העקידה - כפי שלמדנו מהזהרה והמדרשים - נהגו האבות הקדושים לאכול ראש איל לזכר העקידה.

אך הוסיף החת"ס, שהיו שנים שבהן לא אכל יעקב אבינו ראש כבש או ראש איל, והיה זה בזמן שהיה בבית לבן.

הנה מצינו בכתובים בפרשת ויצא (בראשית לא, לו-מ) שיעקב אבינו אמר ללבן: "מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אהרי", ופירש שם שנדדה שנתו מעיניו בשמרו על הצאן, "הייתי ביום אכלני חרב וקרר בלילה ותדד שנתי מעיני". ושם אמר יעקב את הלשון: "ואילי צאנך לא אכלתי".

ויש להבין, מדוע הדגיש יעקב דווקא את ה'איל' שלא אכל ממנו?

וביאר החת"ס, שבעת שהיה יעקב אבינו בבית לבן, לא קיים את המנהג של אכילת ראש כבש בראש השנה. ומפני מה?

לפי שלא רצה שיחשדוהו לבן ובני ביתו שגזל מהם מאומה, על כן לא לקח מראשיהם של האילים. וזהו שאמר ללבן: "ואילי צאנך לא אכלתי" - אפילו ביום ראש השנה, שבו יש לנו קבלה שאברהם יצחק ויעקב אכלו ראש כבש, אני נמנעתי מלאכלו בליל ראש השנה.

מקורות הסימנים מן התורה נביאים וכתובים

עוד נציין כאן דברים נפלאים שהביא בספר **מטה משה** (סימן תש"צ). כתב המטה משה, שמה שאוכלים דברים מתוקים בליל ראש השנה ואומרים "שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", הרי ש"דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים".

א. "כתוב בתורה": בתורה הקדושה נאמר (שמות טו, כה) **"וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם וַיַּמְתְּקוּ הַמַּיִם שֶׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסָּהוּ"**. פסוק זה נאמר מיד לאחר שירת הים. וביאר המטה משה: 'חק ומשפט' רומז ליום ראש השנה, וסמוך לו נאמר 'וימתקו המים'. ללמדנו ש"ביום המשפט ראש השנה יאכלו מתוקים".

ב. "שנוי בנביאים": הנה מצינו בענין **אביגיל** (שמואל א, כה), דכתיב **"וַיְהִי כַעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים..."**, וקודם לכן (שם פסוק יח) נאמר: **"וַתִּמְהַר אֲבִיגַיִל וַתִּקַּח מֵאֲתָם לֶחֶם וּשְׁנַיִם גִּבְלֵי יֵין וַחֲמִישָׁה צֶאֱן גְּשִׁוִּיּוֹת וַחֲמִישָׁה סָאִים קְלִי וּמֶזֶה צִמְקִים וּמֵאֲתָם דְּבָלִים וַתִּשֶׂם עַל הַחֲמֹרִים"**. ואיתא בגמרא דאלו 'עשרת הימים' המה ימי 'עשרת ימי תשובה'. ומוכח מזה שאוכלים ושותים מאכלים ודברים מתוקים בימים אלו.

(ודבר זה הוא מקור למה שהבאנו בשם התרומות הדשן, וכן הובא בסמ"ק, שהראב"ה והמרדכי נהגו לאכול את הסימנים בכל עשרת ימי תשובה. ולפי דברי המטה משה שהמקור הוא מאביגיל שנאמר בה שהביאה דברים מתוקים

בעשרת הימים, הרי זו ראייה שיש לאכול דברים מתוקים בכל עשרת ימי תשובה).

ג. "ומשולש בכתובים": בתהלים נאמר (יט, י) "משפטי ה' אמת צדקו יחדו". 'משפטי ה' רומז לראש השנה שבו השי"ת שופט תבל, ומיד לאחר מכן נאמר (פסוק יא) "ומתוקים מדבש ונפת צופים", לומר שבראש השנה אוכלים דברים מתוקים עם דבש.

מקור המנהג לאכול תפוח ברכש בראש השנה

ד. עוד הביא ראייה ממה שכתוב בתהלים (פא, ד-ה): "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב", ובהמשך הפרק (פסוק יז) נאמר: "ויאכיליהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך".

ה. והנה בפרק הסמוך (תהלים פב, א) כתיב: "מזמור לאסף אלקים נצב בעדת קל בקרב אלקים ישפט", וכיון שסמוך הוא לסוף הפרק הקודם שנאמר בו "ומחלב חטה ומצור דבש אשביעך", למדנו מן הסמוכין שביום המשפט אוכלים דברים מתוקים.

ו. עוד הביא מהכתוב בנביא (נחמיה ח, י), והוא המקור המובא בשולחן ערוך (סימן תקצ"ז) שאין להתענות בראש השנה אלא חייבים לאכול סעודה, ושם נאמר: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים". ודייק בזה בעל מטה משה שני דברים:

חדא, דפשוטו של מקרא מלמדנו ההלכה הפסוקה בשו"ע שצריך לאכול סעודה בראש השנה ואסור להתענות בו, וזהו מקור דברי הראשונים שלא להתענות

ביום זה.

ועוד דייק המטה משה מהכתוב, שביום ראש השנה צריך לאכול דברים מתוקים, והוא המקור לאכילת התפוח בדבש ושאר מיני סימנים, שהרי אמר עזרא הסופר "אכלו משמנים ושתו ממתקים". וכיון שבכל המקראות הללו נזכר ענין 'דבש', יש מכאן ראייה למנהג ישראל שנהגו בו בכל הדורות.

וזה לשונו: "לכן נהגו העולם לאכול דבש בראש השנה", עפ"י כל הראיות שהביא.

ונמצא שמקור אכילת הסימנים הוא "כתובה בתורה, שנויה בנביאים, ומשולשת בכתובים".

והשי"ת יעזרנו שנזכה לקיים מנהגי ישראל הקדושים ולהמשיך את המסורה, "ועקידת יצחק היום ברחמים תזכור", אמן!

= פרנסי חודש תשרי =

הגליין בלשה"ק נתגבר ע"י הרה"ח שמוען דרוממער הי"ו לזכות ברכה והצלחה בכל הענינים	הגליין באדיש נתגבר ע"י הרה"ח חיים צבי הירש הי"ו לע"נ אמו האה"ח חנני ע"ה בת יבלחט"א ר' מרדכי הי"ו גלבעא תשרי - ראש השנה תנצבה.	השיעורים על הטעלעמאן ליון נתגבר ע"י הרה"ח חיים מנחם ראזינגער הי"ו לזכות ברכה והצלחה בכל הענינים
זכות לימוד התורה דרבים תגן בעדם להתברך בכל מילי דמיטב, וישלם ה' פעלם הטוב ותיה משכורדם שלימה מעם ה'		

זעטינט אייער נשמה און באלייכט אייער טאג

דורך שעפן חיזוק אמונה און ביטחון,
השקפת החיים און ידיעת התורה פון די

ענדלאזע תורה קוועלער

חיזוק צוויי מינוט
א טאג

1

אמונה
ובטחון

2

חיזוק בעיני
עבודת השם

3

חיזוק בנסיגות
החיים

4

שבת
קודש

5

מלוח מלכה
פול מיט חיזוק

6

יארצייטן

7

קברי צדיקים
בארץ הקודש

8

ימים
טובים

9

שיעורים
כלליים - שו"ת

10

אוצר
הדיועות

11

שיעורים בספרי
מוסר חסידות

12

פאר נאך
שיעורים

13

אלע נייע
שיעורים

0

ENGLISH
MAIN MENU

25

צו ספאנסערן
אדער פאר
פאדעטירע
קאמעטארן קען
מען זיך ווענדן צו

הרה"ח ר'
חיים מנחם
ראזינגער הי"ד

347.570.0413

מען קען אויך הערן די
שיעורים פון רב אויף:

קול נשמותינו
אדיש: #1 718.760.1111
ענגליש: #1 718.759.1111

עינים ליין

718.977.5554
במחצית ש"ס
במשך השבוע 1-2-7-4

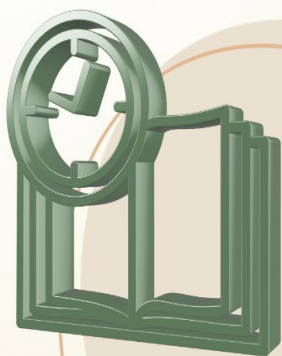
א פרישע וואך
פול מיט חיזוק

קול פרדס התורה
718.506.9694

צו באקומען די גליון און שיעורים אויף אימעיל שיקט 'Subscribe' צו
shiurimlishmo@gmail.com

פרישט אויף אייער טאג
מיט א חיזוק שיעור פון בלוז

מינוט

2

דריקט נומבער "0" פון די מעין מעניו

שיעורים דורך
אויס די וואך:

זונטאג

מאמר הפרשה

מאנטאג

חובת הלבבות

דינסטאג

טבריא של מעלה

מיטוואך

אוצר הגדיעות

דאנערשטאג

יאהרצייטן

פרייטאג

אור של שב"ק

מוצאי שבת

מלוה מלכה

קול פרדס התורה

718.506.9694

ביהמ"ד פרדס התורה

בית חנצ'י

ע"ש האשה החשובה מרת חנצ'י ע"ה בת ר' מרדכי הי"ו

סדר הזמנים

ראש השנה

מוצאי יו"ט
8:21

הדלק"נ ליל ב'
8:22

הדלק"נ ליל א'
6:56

ליל א' דראש השנה - שב"ק

מנחה ער"ש וי"ט..... 7:15
שיעור בין משנה למעשים
מעריב..... בזמן ר"ת

יום א' דראש השנה - שב"ק

שחרית..... 9:00
הפסקה אחר קריאת התורה
מוסף..... 1:00
מנחה..... מיד אחר מוסף
שיעור בענין 'גדול מצוות תקיעת שופר' בשעה 7:30
מעריב ליל ב'..... 8:30

יום ב' דראש השנה

שחרית..... 9:00
הפסקה אחר קריאת התורה
דרשת תקיעת שופר ומוסף..... 1:15
מנחה..... מיד אחר מוסף
שיעור בעניני 'עשרת ימי תשובה' בשעה 7:30
מעריב מוצאי יו"ט..... בזמן ר"ת

ווי"ט היו עושים בצאתו בשלום מן הקודש...

??רבת כתיבה וחיפוש טובה
הנהלת ההקלה